

Hvidbog til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033 – Fra mulighed til virkelighed

September 2023

Forord.....	3
Borgermøde i Rødbyhallen	4
Grøn erhvervsudvikling	5
Boligudvikling.....	7
Erhvervsudvikling efter Femern	10
Høringssvar	13
Skema over høringssvar.....	13
Region Sjælland.....	14
Vejdirektoratet	16
Kasper Meng Date.....	18
Karsten Sandau.....	20
Museum Lolland-Falster	24
Fejðforeningen m.fl.	26
Gunvor Thorsen, Danmarks Naturfredningsforening Lolland.....	30
Enhedslisten Lolland	31
Landsforeningen Danmarks Jernbaner	33
Ole Westerholt Jørgensen, Danmarks Naturfredningsforening Lolland.....	36
Martin Dyrbye	38
Cecilie Louise Stabell	40
Jonas Sylvester Kaspersen	42
Samlet overblik over ændringer og rettelser til forslaget.....	44
Forslag til administrative rettelser og ændringer	44

Forord

Forslag til Lolland Kommunes Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033 har været i offentlig høring fra 3. maj til 3. juli 2023.

Forslaget har været tilgængeligt på kommunens hjemmeside og på www.plandata.dk.

I offentlighedsfasen har der været afholdt et borgermøde i Rødbyhallen, hvor alle interesserede har haft lejlighed til at komme og høre nærmere om forslaget. Desuden har der været mulighed for at stille spørgsmål til og drøfte strategiforslaget med borgmesteren, byrådspolitikere og embedsmænd.

I offentlighedsfasen er der modtaget 13 hørings svar.

Hvidbogen er en samlet fremstilling af hørings svar og administrationens bemærkninger til de kommentarer og forslag, som Lolland Kommune har modtaget under offentlighedsfasen.

Første del af hvidbogen indeholder en opsummering af drøftelser og debat på det afholdte borgermøde og administrationens bemærkninger til disse. Anden del indeholder en gennemgang af de enkelte hørings svar – også med administrationens bemærkninger.

Endelig indeholder hvidbogens sidste del et samlet overblik over forslag til ændringer og rettelselser til strategien som administrationen indstiller til politisk vedtagelse i forlængelse af høringsperioden.

Borgermøde i Rødbyhallen

Lolland Kommune afholdt d. 1. juni 2023 borgermøde om forslag til Plan- og udviklingsstrategien 2023-2033 i Rødbyhallen. På mødet blev forslaget til strategien præsenteret. Herefter blev strategiens indhold diskuteret på tre stande. Standene repræsenterede hver især et af strategiens væksttemaer: grøn erhvervsudvikling, boligudvikling og erhvervsudvikling efter Femern. Drøftelserne tog på alle stande afsæt i to generelle indgangsspørgsmål:

- Hvad er der af udfordringer og muligheder ved at satse på grøn erhvervsudvikling/prioriteret byudvikling/prioriteret erhvervsudvikling?
- Hvilke blinde punkter skal byrådet gøres opmærksomme på?

De generelle opmærksomhedspunkter, spørgsmål og forslag, som drøftelserne på de enkelte stande bragte på banen, er gengivet på de følgende sider sammen med administrationens bemærkninger til drøftelserne.

Grøn erhvervsudvikling

- Vi skal passe på ikke at stirre os blinde på den grønne erhvervsudvikling. Det er sårbart med primært én type arbejdspladser – som værftet i gamle dage. Der kan ske noget med fx prisen på strøm, der påvirker et grønt erhverv.
- Vi skal satse bredt på sol, vind og biomasse med henblik på at sikre kritisk masse af virksomheder i en grøn symbiose
- Grøn energi er en god ide – men hele Lolland skal ikke plastres til i vindmøller og solceller. Det skal koncentreres særlige steder. Der skal være en grænse for hvor meget der kan stilles op.
- Vi skal overveje, hvad vi bruger af arealer til solceller, når vi også skal lave mad til verden. Vi får et problem hvis vi erstatter produktiv landbrugsjord med store flader af solceller.
- Ødelægger vi turismen, hvis vi sætter VE-anlæg op? Turisme handler også om naturoplevelsen. Vil folk kigge på solceller og vindmøller, når de er på ferie?
- Uddannelsestilbud, der kan understøtte den grønne erhvervsudvikling – fx solcelletekniker på IWAL. Vi skal have uddannelser selv, så vi kan tiltrække folk. Man skal kunne leve et helt liv på Lolland uden afbræk – de unge skal ikke forsvinde væk.
- Lolland Kommune skal have mere ud af, at der bliver stillet møller og solceller op. I Tyskland betaler vindmøllerne skat i kommunerne
- Forslag: Billig/gratis strøm til nye boliger og virksomheder.
- Forslag: Kompensation til de borgere, der skal se på vindmøller og solceller

Forslag til administrationens bemærkninger

Drøftelserne afspejlede en generel tilslutning til at prioritere en grøn erhvervsudvikling og en stor interesse blandt deltagerne for temaet og de muligheder, der ligger i den grønne omstilling. Drøftelserne ligger således i tråd med den retning for erhvervsudvikling, der ligger i forslaget til Plan- og udviklingsstrategien 2023-2033 og giver ikke anledning til at ændre i strategien. Opmærksomhedspunkter og forslag vil blive taget med i det videre arbejde med den grønne erhvervsudvikling.

Det bemærkes i øvrigt:

Byrådet indgik i oktober 2022 en aftale om Lollands grønne erhvervspolitik. Aftalen fastslår, at Lolland Kommune gerne vil bidrage til den grønne omstilling, men ikke som passiv leverandør af grøn strøm til byerne. Aftalen lister en række principper for udbygning af den grønne energiproduktion. Et af disse principper fastslår, at udlæg af nye VE-områder direkte eller indirekte skal bidrage til lokal jobskabelse. Et andet princip handler om fortætning af VE-anlæg: Lolland Kommune vil koncentrere VE-produktionen på færre lokationer. Det betyder, at de mange VE-anlæg, der allerede findes i dag over

tid skal koncentreres – både ved at samle og udbygge færre centrale områder og ved at eksisterende små vindmøller erstattes med færre, større møller.

Som det fremgår af strategiforslagets fokusområde Investeringer for vækst udgør grøn erhvervsudvikling ét ben af flere i kommunens samlede bestræbelser på at skabe flere arbejdspladser. Andre indsatser omfatter generel erhvervsudvikling bl.a. med udgangspunkt i bevarelse af elementfabrikken ved Rødbyhavn, udbygning af Maribo Erhvervspark, et fortsat arbejde for opgradering af rute 9 og fremskudt færgehavn ved Tårs samt turismeudvikling med udgangspunkt i en kommerciel udvikling af Lollands Sydkyst som destination.

Boligudvikling

- Man vil gerne have boliger til dem, der gerne vil tilflytte og bidrage til samfundet, men det duer ikke, hvis andre dele ikke følger med – f.eks. skoler
- Har man undersøgt hvad folk vil have af boliger? Hvad med de internationale på Femern?
- Kommunen kan bestemme, hvad der kan bygges – men ikke hvem der flytter ind.
- Placering af grunde: Hvorfor prioriteres Maribo og Nakskov med hensyn til boligudvikling? Kunne det ikke også være i Holeby eller Rødby? Hvad vil I med Rødby? Hvorfor udvikler I ikke grunde langs Strandvejen i Nakskov?
- Hvorfor bliver man ved med at tale landdistrikterne ned? Dem, der kommer udefra, er ligeglade med placeringen, hvis tilbuddet er attraktivt.
- Er det ikke ret vanskeligt at bygge ude på landet?
- Der bør også prioriteres almene boliger.
- Er alle de nedrevne boliger så dårlige? Handler det ikke om at fjerne boliger, der tiltrækker udsatte borgere?
- Det ser skidt ud, når ting rives ned, og der så ikke sker mere fx i Maribo. Hvordan træffer byrådet beslutninger, når folk får lov til at rive ned?
- Hvordan sikrer vi at byggegrunde kommer i spil? I Langø er der f.eks. mange grunde, hvor der ikke er byggepligt på.
- Det er en god ide at holde nye boliger inden for eksisterende arealer. Når vi udbygger, inddrager vi nye områder til natur eller landbrug eller lignende.
- Der skal ressourcestærke borgere til, som er villige til at udvikle bygninger på landet. Det kunne være til kontorer eller lignende. F.eks. som Aggersholm ved Jyderup.
- Der er udfordringer med den mentale afstand fra København til Lolland – og især fra Maribo til Nakskov. Opgraderingen af rute 9 til motorvej er helt afgørende.
- Hvad er de rigtige boliger?
- Man kan ikke købe en ejerlejlighed. Hvis man vil have det, så skal der gøres noget ved det.
- Få nedlagt giftige brændeovne – og fjernvarme i stedet for.
- Boliger ER vigtige for bosætning – det er ikke nok kun at tale om arbejdspladser. Men det handler også om markedsføring og synliggørelse. Hvordan rammer I den rigtige målgruppe? Og hvorfor gøres der ikke mere for at promovere byggegrunde i Holeby?
- Hvor meget gør I for at tiltrække investorer?
- Hvorfor går det ikke hurtigere med at bygge boliger, f.eks. Sydkajen i Nakskov?

- Bør flexboliger stadig kunne etableres overalt?
- Vi skal lade os inspirere af Vestjylland, hvor udenlandske tilflyttere er med til at sikre befolkningstal.

Forslag til administrationens bemærkninger

Drøftelserne afspejler en generel opbakning til at arbejde strategisk med boligudvikling og viser en stor interesse blandt deltagerne for kommunens konkrete arbejde med på området. Der var en stor nysgerrighed overfor de bl.a. geografiske prioriteringer, der ligger i strategiforslagets tema om boligudvikling. Drøftelserne samlet set ligger i tråd med den retning for boligudvikling, der ligger i forslaget til Plan- og udviklingsstrategien 2023-2033 og bemærkningerne giver således ikke anledning til at ændre i strategien. Opmærksomhedspunkter og forslag vil blive taget med i det videre arbejde med den grønne erhvervsudvikling.

Det bemærkes i øvrigt:

Det er en væsentlig del af strategiforslaget at sikre en bæredygtig servicestruktur i årene, der kommer, ligesom kommunen prioriterer et udviklingsorienteret fokus på folkeskolen (strategiforslagets s. 19). Den internationale skole er et eksempel på, hvordan Lolland Kommune har arbejdet med at tilpasse serviceudbuddet til en specifik efterspørgsel fra borgere, der kommer til kommunen.

Det bemærkes, at der senest i maj 2020 er udarbejdet en potentialevurdering, der belyser boligefterspørgslen i Lolland Kommune (Exometrics). Derudover pågår der løbende dialog med forskellige aktører indenfor boligudvikling med henblik på at følge med i udviklingen af boligefterspørgslen.

Med boligudvikling kan en kommune søge at påvirke, hvem der flytter til kommunen og dermed udviklingen af befolkningens sammensætning. Det sker bl.a. gennem fysisk planlægning (hvilke udlæg, der laves, hvor), udvikling af nye boligområder, prioritering mellem privat, blandet og støttet byggeri, myndighedsbehandling i byggesager, køb og salg af fast ejendom, og når kommunen går ind i bygherrerollen med bl.a. udbud mv. Kommunens råderum er dog begrænset. Hvilket boligudbud, der konkret udmønter sig, afhænger også i stor stil af, hvad investorerne er interesseret i at bygge. Aktuelt handler det meget om tæt-lav bebyggelse og seniorboliger og primært i hovedbyerne.

Boligudvikling involverer altid private investorer – der er tale om privat ejerskab i de enkelte projekter. Derfor er kommunens råderum i forhold til at sikre et projekts realisering begrænset. Kommunen søger dog at understøtte en realisering af projekter ved at sørge for at der er byggepligt på nye grunde. Kommunen arbejder også med kampagner mv for synliggørelse af boligudlæg. Det gælder også i forhold til byggegrunde i Holeby.

Det fremgår af strategiforslagets s. 10-11, at forslaget fastholder det eksisterende bymønster og dermed prioriteret investering i hovedbyerne – også på boligområdet. Det er kommunens erfaring, at denne prioritering afspejler de valg, som borgerne faktisk tager. Bymønsteret er således på den ene side en afspejling af, hvor byrådet ønsker udvikling, men samtidig et billede på, hvordan borgere og virksomheder reelt agerer, når

de vælger bolig mv. Det er ikke strategiforslagets hensigt at tale landdistrikterne ned. Det fremgår af strategiens s. 11 at landdistrikterne i Lolland Kommune tilbyder attraktive muligheder for bosætning og at kommunen vil arbejde for en balanceret udvikling af natur, energianlæg og beboelse i landdistrikterne. Kommunen ønsker at gøre det så lempeligt som muligt at bygge på landet, når dette efterspørges.

I forhold til udviklingen omkring Rødby er der som det også fremgår af strategiens s. 11 ikke tvivl om, at der de kommende år kommer til at ske ændringer i udviklingsbetingelserne på tværs af geografien. Det er dog fortsat meget usikkert, hvordan forskellige dele af geografien konkret bliver påvirket. Derfor fastholdes bymønsteret fra sidste Plan- og udviklingsstrategi i dette strategiforslag. Forslaget åbner dog samtidig op for at genoverveje bymønsteret – og dermed hvor der skal prioriteres fx boligudvikling – i planperioden.

Erhvervsudvikling efter Femern

- Den nye arbejdshavn ved Rødbyhavn er et stort aktiv i sig selv – på linje med elementfabrikken.
- Er der et hul mellem ambitionerne for erhvervsudvikling og mulighederne for at rekruttere medarbejdere i praksis? Hvor skal arbejdskraften komme fra? Kan man overhovedet lykkes med en vækststrategi med nye arbejdspladser, som primær løftestang i en virkelighed med store rekrutteringsudfordringer i hele landet?
- Den arbejdskraft, der er kommet og kommer hertil med Femernbyggeriet: Er der nogle af dem, der faktisk bosætter sig og bliver skatteborgere i kommunen?
- Fokus på den medfølgende ægtefælle til de folk, der er kommet og kommer til kommunen i forbindelse med Femernbyggeriet. Det betyder noget for om et midlertidigt job bliver til bosætning. Det gælder også for dem, der kommer til i projektet med at rekruttere til SOSU.
- Fokus på arbejdspladser er en god prioritering, men der skal være flere ben i strategien og arbejdes på flere fronter.
- Udlægning af erhvervsarealer andre steder i kommunen end Maribo og Nakskov. Hvorfor bruger man ikke de arealer, der allerede er udlagt ved Holeby?
- Man skal være opmærksom på om man får et erhvervsliv med mange små eller få store virksomheder. Det sidste er sårbart.
- Pas på med kæmpesommerhuse. En stor del af dem, der kommer til Lolland, kommer for freden og roen og i familieenheder – fx tyskerne. Kunne man koncentrere den kommercielle turismeudvikling til en del af striben fra Hyllekrog til Nakskov?
- Kan man overhovedet lave turisme på sydkysten samtidig med udbygning af VE-produktion? Ville der ikke komme flere turister, hvis der ikke var vindmøller?
- Fokus på at styrke kulturlivet med henblik på at bevare/skabe levende bymidter. Vi er godt i gang allerede, men det skal italesættes mere, at vi arbejder lokalt med kulturområdet. Det betyder også noget for lysten til bosætning.
- Uddannelse bør fylde mere i strategien. Specielt hvis vi lykkes med strategien vil der være brug for også videregående uddannelser.
- Muligheder for containertransport med tog som en del af erhvervsudviklingen.

Der blev desuden spurgt ind til den nye station ved Ladhavevej og Lolland-Falster Airport. Hvorfor er de ikke en del af strategien?

Forslag til administrationens bemærkninger

Drøftelsen afspejlede, at de fremmødte har gjort sig mange gode overvejelser om, hvordan Femernudviklingen kan gribes. Drøftelsen afspejlede en generel tilslutning til strategiens indsatser for at fastholde de positive effekter af Femernbyggeriet også efter byggeriet er færdigt. Der er således generelt tilslutning til at fokusere på at udnytte de muligheder for erhvervsudvikling, der ligger i forlængelse af Femernbyggeriet – herunder permanentgørelse af elementfabrikken og turismeudvikling af Lollands sydkyst.

Det bemærkes i øvrigt:

I forhold til den konkrete kommentar vedr. arbejdshavnen i Rødbyhavn, bemærkes det, at de kommunale udviklingsmuligheder begrænses af, at anlægget er statsligt.

Erhvervsudvikling og nye arbejdspladser udgør den primære løftestang for udvikling af Lolland Kommune i forslaget til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033. Dette fokusområde står dog ikke alene, men støttes op af andre indsatser med henblik på at skubbe befolkningssammensætningen i en retning, hvor flere kan klare sig selv. Som det fremgår bl.a. af strategiforslagets s. 7, udgør attraktive boliger et andet ben i den samlede vækststrategi ligesom strategiforslaget rummer hovedsporet Kommunal velfærd, der angriber kommunens udfordringer fra en anden vinkel end arbejdspladser.

I forhold til erhvervsarealer er der udover i hovedbyerne, erhvervsarealer i fx Holeby ligesom de dele af sydkysten, hvor der pågår turismeudvikling skal henregnes til erhvervsarealer. Kommunen er åben overfor at imødekomme andre placeringer end Nakskov og Maribo, hvis det efterspørges. Det er dog kommunens erfaring, at erhvervsarealer helt overvejende efterspørges i de to hovedbyer. Det bemærkes endvidere, at virksomheder, der henvender sig om en placering i kommunen, præsenteres for hele paletten af arealer – herunder i Holeby. Erfaringen er, at disse arealer aktuelt ikke efterspørges. Det prioriteres af virksomhederne at få bynære erhvervsarealer.

I forhold til et erhvervsliv med mange små vs. få store virksomheder, så er en stor del af kommunens erhvervsfremme rettet mod de mindre virksomheder og iværksættere. Det fylder bare ikke så meget i pressen og er ikke så synligt for borgerne, som det, der sker i forhold til de store virksomheder.

Kommunen ønsker at have det brede udbud i forhold til turisme. Vi skal kunne imødekomme storfamilierne og byde på hele paletten i en fuld destination – fra hoteller og store sommerhuse til de små en-families tilbud. Kommunen forventer, at der vil være en vis koncentration af den "store" turisme på strækningen fra Rødbyhavn til Lalandia.

Det fremgår af strategiforslagets s. 18, at kommunen ønsker at understøtte den lokale tilgængelighed af kulturelle oplevelser som supplement til det udbud, der kendetegner de større byer.

I forhold til kommentarer vedrørende uddannelse, så anser Lolland Kommune det lokale uddannelsesstilbud som en vigtig brik i lokal bosætning. Folkeskolen er derfor et prioriteret serviceområde de kommende år, som det fremgår af strategiforslagets afsnit

om folkeskolen s. 19. For det der kommer efter grundskolen, har kommunen begrænset råderum, men kan og vil jf. strategiforslaget arbejde for at fastholde og udvikle de uddannelses tilbud, der allerede findes i kommunen.

Vedrørende spørgsmål og kommentarer til ny station Lolland Syd, lufthavn og godstransport med tog: Kommunen erfarer, at der ikke er efterspørgsel fra virksomheder på hverken mere jernbanetransport eller lufttransport. Det er kommunens holdning, at der skal være en konkret efterspørgsel på sådan infrastruktur, inden man går ind i overvejelser om eventuelle muligheder.

Der er fortsat stor usikkerhed om, hvordan den nye station, Lolland Syd, kommer til at påvirke udviklingen omkring Holeby og Rødby. Kommunen anser det dog ikke for sandsynligt, at det ene stop, der kommer mellem København og Hamborg for internationale højhastighedstog, bliver Lolland Syd. Kommunen vurderer, at det der for alvor kommer til at understøtte en udvikling på Lolland, er den igangværende elektrificering og udbygning af jernbanen mellem Ringsted og Nykøbing F. og efterfølgende til den nye station ved Holeby. Når den er færdig, vil rejsetiden mellem Lolland og København blive reduceret til ca. 1 time og 15 minutter. Banen vil således give Lolland en bedre betjening og kobling til den regionale infrastruktur og styrker samtidig den dansk-tyske forbindelse, ved at gøre rejsetiden mellem metropolerne kortere.

Drøftelserne ses at være i tråd med strategiens indhold. Konkrete opmærksomhedspunkter og forslag vil blive taget med i det videre arbejde med at fastholde positive effekter for erhvervsudvikling efter Femern.

Høringssvar

Der er indkommet i alt 13 høringssvar i høringsperioden. Afsendere af høringssvarene fremgår herunder sammen med de temaer, som hvert høringssvar primært beskæftiger sig med. Under tabellen gennemgås høringssvar med administrationens bemærkninger.

Skema over høringssvar

	Region Sjælland	Vejdirektoratet	Kasper Meng Date	Karsten Sandau	Museum LF	Fejlföreningen m.fl.	DN Lolland Gunvor Thorsen	Enhedslisten Lolland	Landsforeningen danske jernbaner	DN Lolland Ole W. Jørgensen	Martin Dyrbye	Cecilie Louise Stabell	Jonas S. Kaspersen
Grøn omstilling	x		x										
Erhvervsudvikling (Femern og generel)	x		x		x			x					
By-land, landdistrikter, øer	x			x				x		x			
Digital og fysisk infrastruktur	x	x				x			x	x	x		
Nye borgere vs. eksisterende / borgernes forhold				x				x		x			
Bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer					x		x			x			
VE-anlæg					x					x			
Turismeudvikling, sommerhuse					x	x	x				x		
Landskab og natur			x		x		x	x		x			
Uddannelse	x										x		
Unge													x

Region Sjælland

Hørings svar til Lolland Kommunes Plan- og udviklingsstrategi 2023-2033

Region Sjælland har modtaget Lolland Kommunes Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033 – Fra mulighed til virkelighed - med frist for bemærkninger den 3. juli 2023.

Regionen har med stor interesse læst forslaget. Dette høringssvar forelægges politisk den 8. juni 2023. Region Sjælland vender tilbage umiddelbart derefter, hvis der kommer ændringer til høringssvaret.

Region Sjælland er ansvarlig for at koordinere den regionale udvikling på tværs af de 17 kommuner i regionen og for at sikre et positivt samspil med tilgrænsende regioner.

Region Sjællands Udviklingsstrategi 2020-2024 danner ramme for dette arbejde. Med strategien sætter vi en ambitiøs og ny retning for, hvordan vi bæredygtigt omstiller vores region til fremtiden sammen med de sjællandske aktører, herunder de 17 kommuner.

Regionen forudsætter, at der i Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033 er taget hensyn til, hvordan Lolland Kommunes målsætninger og indsatser bedst muligt hænger sammen med det strategiske arbejde og fælles indsatser for vækst og udvikling i hele Region Sjælland.

Vi ser samtidig gode muligheder for, at Region Sjælland og andre aktører kan deltage i og bidrage til flere af Lolland Kommunes temaer. Det gælder særligt:

- I kommuneplanstrategien beskrives de to virkeligheder, som Lolland Kommune står i. På den ene side, de massive investeringer i forbindelse med Femern-byggeriet og den grønne omstilling. På den anden side en negativ befolkningsudvikling og en skæv befolkningssammensætning. Region Sjælland har også fokus på denne udvikling og indgår allerede i et Femern Partnerskab sammen med Lolland Kommune og andre parter, der skal udnytte forbindelsen over Femern Bælt til at skabe udvikling, vækst og beskæftigelse. Region Sjælland indgår gerne i fortsat samarbejde med kommunen om at løse udfordringerne. Regionen igangsætter bl.a. aktiviteter der skal:
 - Afsøge muligheder og videreudvikle idéen om et videnscenter, som kan tage udspring omkring byggeriet i Rødby.
 - Konsolidere pendlervejledningen i Femern-geografien, samt etablere og finansiere et samarbejde for opsamling af dansk-tysk statistik.
 - Forberede og afholde Fehmarnbelt Days 2023 med Region Sjælland som vært.
 - Skabe en hydrogenkorridor mellem Oslo og Hamborg.
 - Etablere et dansk-tyskt uddannelsessamarbejde på videregående uddannelser.
 - Styrke en interregional Femernregion. Midlerne prioriteres til udarbejdelse af en fokuseret visions- og strategiplan.
- Region Sjælland deltager også gerne i indsatser omkring kvalificeret arbejdskraft samt udvikling af landsbyerne, der gør dem til rammen for det gode liv.

- Region Sjælland ønsker fortsat at samarbejde med Lolland Kommune om at sikre de gode vilkår for vækst og udvikling. Det gælder bl.a. det fælles arbejde i Greater Copenhagen, arbejdet med at sikre god digital infrastruktur samt indsatser omkring den grønne omstilling og klima.
- Region Sjælland ser frem til samarbejdet med Lolland Kommune i Klimaalliancen, som skal støtte og accelerere realiseringen af Lollands ambitiøse DK2020 plan. Lolland er en forløber inden for vedvarende energi (VE) og Lolland Kommune indtager en fremtrædende position i partnerskabet.
- Region Sjælland vil gerne påpege, at der er omfattende støttemuligheder målrettet Tysk-Dansk samarbejde gennem Interreg Deutschland-Danmark programmet. Region Sjælland kan understøtte ansøgningsprocessen gennem regionens fondskontor og interreg-koordinator.

Med venlig hilsen

Thomas Aarup Larsen
Udviklingschef for Regional Udvikling
Region Sjælland

Forslag til administrationens bemærkninger

Det er et anliggende på tværs af mange regionale og lokale aktører at finde løsninger på fælles udfordringer i den regionale geografi og at sikre at mulighederne i Fernforbindelsen udnyttes til at skabe udvikling, vækst og beskæftigelse i Region Sjælland.

Som det fremgår af strategiens s. 12, er Lolland Kommune opsøgende på og indgår i en række gode regionale og tværkommunale samarbejder med fokus på bl.a. grøn erhvervsudvikling. Et eksempel er partnerskabet Ren Energi Lolland (REEL) mellem Lolland Kommune, Andel og European Energy. Et andet eksempel er Business Lolland-Falster, der varetager erhvervsfremmeindsatsen på tværs af Lolland og Guldborgsund Kommuner.

Det bemærkes endvidere, at Lolland Kommune er opmærksomme på og har erfaringer med støttemulighederne i Interreg Deutschland-Danmark programmet – bl.a. som projektpartner i projektet TOUR-BO. Kommunen er i løbende dialog med Interregsekretariatet i Kruså om relevante støttemuligheder.

Regionens bemærkninger er i tråd med strategiens indhold og giver ikke anledning til ændringer til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033.

Vejdirektoratet

Bemærkninger til Lolland Kommunes Plan- og udviklingsstrategi 2023-2033 – Fra mulighed til virkelighed

Vejdirektoratet har den 3. maj 2023 fra Plandata.dk modtaget meddelelse om Lolland Kommunes Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033 – Fra mulighed til virkelighed. Idéer, forslag og kommentarer til planstrategien kan sendes til Lolland Kommune i perioden frem til den 3. juli 2023.

Planstrategien er af interesse for Vejdirektoratet – som statslig sektormyndighed på vejområdet – idet strategien er "optakten" til Lolland Kommunes revision af Kommuneplan 2021-2033.

Til orientering kan det allerede nu oplyses, at Vejdirektoratet i forbindelse med kommuneplanrevisionen vil have særligt fokus på de punkter i "Oversigt over nationale interesser i kommuneplanlægningen, Erhvervsstyrelsen, marts 2018", som har betydning for de statslige vejinteresser i Lolland Kommune.

Det handler i særdeleshed om de krav til kommuneplanlægningen, som fremgår i oversigtens afsnit 4.2 "Trafikanlæg og andre infrastrukturanlæg", og som vedrører følgende temaer i kommuneplanforslagets hovedstruktur og retningslinjer:

- Det overordnede vejnet (det eksisterende og det planlagte samt arealreservationer hertil) – herunder også stier.
- Byvækstområder og disses eventuelle adgang til eller i nærheden af det overordnede vejnet.
- Støjfølsom anvendelse af arealer belastet af vejstøj.
- Placering af transporttunge erhverv.
- Lokale projekter, som forudsætter vejadgang til det overordnede vejnet.
- Skovrejsningsområder nær det overordnede vejnet.
- Vedvarende energianlæg nær det overordnede vejnet – herunder vindmøller, solenergi- og biogasanlæg.

Oversigten over de nationale interesser i kommuneplanlægningen kan tilgås via dette link: [oversigt_over_nationale_interesser_i_kommuneplanlaegning.pdf](#) (planinfo.dk). Vejdirektoratet fører tilsyn med overholdelsen af de hensyn, som i oversigten er angivet med numrene 4.2.1, 4.2.3, 4.2.4, 4.2.5, 4.2.6, 4.2.7, 4.2.8 og 4.2.9 (se oversigtens side 17-18).

Vejdirektoratet har gennemgået den foreliggende planstrategi og har noteret sig, at Lolland Kommune har besluttet at foretage en revision af den gældende kommuneplan indenfor emnerne strategisk planlægning for landsbyer; Boliger; Turisme og friluftsliv; Kulturarv; Landskab; Natur; Vand; Klima; Teknik, miljø og forsyning; Elforsyning, solcelleanlæg og vindmøller.

Vi har desuden noteret os, at Lolland Kommune vil have fokus på den fortsatte generelle erhvervsudvikling i kommunen – herunder bl.a. udviklingen af Maribo Erhvervspark, som ligger ved motorvejsafkørsel 48 Maribo, med henblik på at tiltrække virksomheder, der

kan se en fordel i en bynær placering tæt på Femern. For Lolland Kommune er en opgradering af den statslige del af rute 9 til motortrafikvej og en fremskudt færgeshavn ved Tårs fortsat højt prioriterede infrastrukturprojekter for kommunen.

Vi har ikke umiddelbart noteret os andre forhold i relation til statsvejnettet, som vi finder anledning til at bemærke på nuværende tidspunkt. Vejdirektoratet imødeser Lolland Kommunes tilvejebringelse af forslag til ny kommuneplan.

Afsluttende bemærkninger

Vejdirektoratet opfordrer til en tidlig dialog om planlægningsmæssige forhold i Lolland Kommune, såfremt der i forbindelse med det videre arbejde med kommuneplanrevisionen findes at være forhold i relation til statsvejnettet, som med fordel kan drøftes og afklares inden offentliggørelsen af kommuneplanforslaget.

Undertegnede sagsbehandler kan i den forbindelse kontaktes på direkte tlf.nr. 7244 2939 eller på e-mail rsw@vd.dk.

Venlig hilsen

Rikke Schade Weje
Landinspektør

Forslag til administrationens bemærkninger

Lolland Kommune har noteret sig ønsket om tidlig inddragelse om planlægningsmæssige forhold, såfremt der i forbindelse med det videre arbejde med kommuneplanrevisionen findes at være forhold i relation til statsvejnettet, som med fordel kan drøftes og afklares inden offentliggørelsen af kommuneplanforslaget.

Vejdirektoratets bemærkninger giver ikke anledning til ændringer i forslaget til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033.

Kasper Meng Date

Begrundelse: I plan- og udviklingsstrategi 2023-2033 er (i grove træk) det industrien, med hjælp af grøn omstilling og effekten af Femernbyggeriet, der skal bære Lolland kommune ind i en mere økonomisk balanceret kommune. Jeg tænker på kommunens grønne erhvervs politik, hvor de VE-aktøren samarbejder med omkringliggende aktører. Kan dette grundprincip arbejdes videre med, så det gælder de nye virksomheder, der fastlægger sig i Lolland kommune? Samt de virksomheder, der er fastlagt i Lolland Kommune? Hvis Lolland kommune skal forblive en grøn kommune, skal de da vel ikke være neutrale (altså ikke grønne) virksomheder, som ikke gavner omstillingen. Hvis Lolland fortsat skal have en grøn førertrøje på (f.eks. i forhold til vedvarende energi eks. vindmøller.). Hvis der skal være vækst i befolkning, kommune og virksomheder. Hvis det skal være attraktivt at bo og flytte til Lolland kommune.

Forslag: Lolland kommune oplister en række målsætninger, som nye virksomhederne skal arbejde ud fra. Nuværende virksomheder skal selvfølgelig lemmes ind i denne ordning. Disse fordele for virksomhederne, borgerne og kommunen, kunne være:

- Bedre grøn profil (skabt i samskabelse), forbedring af den grønne vækst og grøn omstilling i samskabelse. Forbedre mulighederne for nye tilflyttere. Højne levestandarden for borgerne. Indgå i en cirkulær eskalering, der, når dette er opfyldt, fremmer en ny anskuelse af Lolland kommune. Uddelegering af byggegrund eller lignende. For den nytillflyttede virksomhed, en mulighed for inddragelse i det eksisterende samarbejde (der her forslås skal etableres).
- Afsættelse af en fond, der i samskabelse forbedrer: infrastruktur, gas adgang, omstilling af det nuværende system til det her foreslåede system. Betaling til fonden kunne være årlig betaling f.eks. med samme rate som selskabsskat, at de penge der kommer ind fra selskabsskat, bliver lagt i denne fonde eller noget helt tredje. Betaler er kommune og virksomheder. (Dette er samtidig en opfordring til at flytte selskabsskatten til Lolland kommune.)
- En aftale der binder med fastsat mål om at alle tre parter bliver fremmet - virksomheder, borgerne og kommunen. Inspiration til forventninger af virksomheden. Samarbejde mellem virksomhed - borger -kommune. Tænkt argument: fødevarevirksomheden donerer overskydende mad til en nonprofit organisation, der så formidler det til borgeren. Borgerne får hjælp i sin økonomi og af den vej er det en hjælp til kommunen. Det hjælper den fremtidige borger, der har mulighed for ansættelse i fødevarevirksomheden.
- Medarbejdereje: at medarbejderen får delvist -, eller direkte, kontrol med virksomheden. Det kan være både produktion, daglig drift og overskud. Forhåbningen er at virksomheden forbliver lokal og forankrer sig lokalt. Dette kunne give et større mulighed for at arbejdspladserne består. Et tænkt eksempel kunne være, hvis medarbejderen ønsker at beholde arbejdspladsen i tænkte virksomhed i stedet for at blive solgt til en anden koncern og omstille produktionen.
- Andelsforeninger. Fordele hvor flere har en stemme - sin andel. Eller, sagt på en anden måde, et mere lige demokratisk vilkår.
- Kooperativer. Denne type virksomhed har syv principper de arbejder ud fra: Frit og ligeværdigt medlemskab. Demokrati sk medlemskontrol. Medlemmernes økonomiske deltagelse. Selvstændighed og uafhængighed. Uddannelse, oplysning og information.

Samarbejde mellem kooperativer. Interesse for samfundet. Disse syv vil gavne borger, virksomheder, kommune.

- Hjælp for borgeren omkring virksomheden. Det kunne være at få tilknyttet solceller til en mindre by mod f.eks. 20 % billigere strøm.
- Planteproduktion. At et restprodukt fra en virksomhed kan tilføres i produktion af en anden virksomhed.
- Hjælp til genoprettelse af vild natur. F.eks. hjælp til at åer genslynges, opkøb af landbrugsarealer med svagt afkast, at der stilles krav om, at vindmølleindehaveren har vild, sprøjtefri og beskyttet natur i en defineret radius af vindmøllerne.

Forslag til administrationens bemærkninger

Det bemærkes, at kommunerne har mulighed for at påvirke den lokale erhvervsudvikling gennem politikker, strategier (herunder plan- og udviklingsstrategien) og fysisk planlægning, som myndighed samt ved at være en aktiv medspiller fx gennem målrettede anlægsinvesteringer, tilskud til lokal erhvervs- og turismefremme og interessevaretagelse. Det er derimod ikke kommunernes rolle at forholde sig til virksomhedsinterne forhold som fx organisering. Det er med andre ord op til de enkelte virksomheder at udfylde de rammer, som kommunen stiller til rådighed, på den måde, de anser for mest hensigtsmæssig.

Indenfor ovennævnte ramme arbejder Lolland Kommune aktivt for at understøtte en grøn erhvervsudvikling ved at tiltrække nye og fastholde eksisterende virksomheder med grønne ambitioner, men også for at skabe gode rammer for en gunstig erhvervsudvikling generelt. Det sker bl.a. i erhvervsfremmepartnerskabet Business Lolland-Falster. Målet er som det fremgår af strategiens s. 12 et varieret og robust erhvervsliv med både store og små virksomheder og iværksættere.

Kasper Meng Dates bemærkninger giver ikke anledning til ændringer i forslaget til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033.

Karsten Sandau

Hørings svar til Lolland Kommunes Plan- og udviklingsstrategi 2023 – 2033

Min hensigt med dette høringssvar er at henlede opmærksomheden på, hvad det er, vi gør ved de små sider af Lolland, hvis vi lukker for strømningerne (offentlig virksomhed). De små sider af Lolland bebos i dag af ca. halvdelen af indbyggerne i vores kommune... Mennesker, der lever deres liv på godt og ondt, og bidrager til det store fællesskab...

Positiv politik er ikke nemt, og det handler ikke om at træffe nødvendige beslutninger. Der er ingen nemme løsninger i positiv politik, kun svære løsninger der bygger på en politisk vision for, hvor vi godt kunne tænke os, Lolland kommune skal være i 2030 eller 2035 eller 2040... Det handler ikke om at træffe de beslutninger, der er mulige, men om at turde skubbe forhindringerne til side og træffe de umulige og ved første øjekast unødvendige beslutninger.

Jeg er folkeskolelærer, og min undervisning tager udgangspunkt i de elever, jeg skal undervise, ikke de elever jeg drømmer om at undervise... På den måde smelter de elever, jeg har, og dem jeg kunne drømme om, sammen til en gruppe, og når jeg siger farvel til mine elever efter 9. klasse, så er de ALLE lige præcis, de elever jeg ønsker at have igen og igen... Jeg arbejder ligeledes ud fra den opmærksomhed, at jeg underviser elever, ikke fag! Jeg underviser i et fag, men jeg underviser ikke faget, jeg underviser elever!

Den første opmærksomhed, jeg vil komme med til Plan- og udviklingsstrategien, er der, hvor I beskriver fremtidens Lolland på side 8. Jeg får en fornemmelse af, at I gerne vil drive kommune for de borgere, I drømmer om, I har, og ikke de borgere der bor her allerede. Er det rigtigt? Ville I acceptere en sådan tilgang i jeres institutioner? Jeg kan fortælle jer, at jeg ikke synes, det er ok, hverken professionelt eller personligt...

Når jeg siger, jeg underviser de elever, jeg har, er det ikke det samme som, at jeg ikke har ambitioner på deres vegne... Jeg drømmer på mine elevers vegne, og jeg vækker drømmene i dem med min undervisning af dem, gennem fagene jeg underviser dem i... Så dét at tage udgangspunkt i det jeg har lige her, lige nu, er ikke det samme som at acceptere status quo, tværtimod... Jeg arbejder med de elever, jeg har, med det udgangspunkt de kommer med, så jeg kan udvide deres forudsætninger, så verden åbner sig for dem...

Hvis jeg tager fejl i min måde at læse Plan- og udviklingsstrategien på, beklager jeg selvfølgelig for min uvidenhed og manglende retoriske evner.

Den anden opmærksomhed, jeg gerne vil komme med, er, at I skal passe på med at slå et så stort telt op, at der er plads til alle, for så er det jo ikke en strategi, der siger noget om, hvilken vej I ønsker at gå, for alle veje er åbne, og alt kan forklares med strategien! Jeg ved godt, det er en hensigtserklæring, men hvad har den så til hensigt, hvis alt er muligt?

I den langsigtede udvikling kan jeg se, at Nakskov og Maribo er hovedbyerne, hvilket jeg tænker passer meget godt med tidligere udviklingsplaner, 2 – 5 modeller osv. Det er

hovedbyerne, der som udgangspunkt skal kunne servicere borgernes daglige behov for offentlig service mm.

Oplandsbyerne er primært bolig- og institutionsbyer, der kan tilbyde at dække borgernes basale behov for at kunne få en families hverdag til at fungere... tilpasning (afvikling) af kommunal service i disse oplandsbyer udføres løbende, så det passer til det enkelte område...

Det, jeg læser her, og igen er det muligt, jeg tager fejl, er, at kommunens plan for landdistrikterne går fra at være en strategisk triage (Altså en sortering og prioritering af hvem, der kan få, når der ikke er ressourcer til alle), hvilket bevirker, at den offentlige service uden for hovedbyerne er en slags palliativ behandling – hvor kommunen trøster borgerne, lægger dem i seng og trækker dynen hen over dem – en smertelindrende behandling mens landsbyerne venter på at forsvinde – til at være en strategisk afviklingsplan, hvor planen er at tilpasse (afvikle) servicen i områder uden for de to hovedbyer... Hvis det er det, I vil, er det passende, at I skriver det direkte i udviklingsplanen, så det tydeligt fremgår, at dette er jeres politiske vision...

Hvis det var mig, der skulle skrive under på en Plan- og udviklingsstrategi, ville jeg, i forhold til den langsigtede udvikling, have fokus på "positiv politik." Jeg ville også gå væk fra den palliative behandling, som jeg fornemmer I vil, men hvor I vil give aktiv dødshjælp, ønsker jeg at genoplive og genoprette... Selvfølgelig skal der være fokus på investeringer og vækst, og vi kan ej heller fornægte, at der er to hovedbyer i Lolland Kommune, men her stopper enigheden også...

Jeg mener, et samfund på rigtig mange måder kan sammenlignes med den menneskelige krop... Ikke konkret set ved at sammenligne, at noget er hovedet, noget andet hjerte og noget tredje bagdelen... men ved at sammenligne hvordan den menneskelige krop netværksopbygning er konstrueret og se på, om samfundet ikke kan ses på samme måde...

I biologien taler vi om, at netværk er opbygget med en gennemgående egenskab. Det gælder, uanset om vi ser på et blads opbygning eller en krops blodåre, så er de fraktale i deres geometriske form. At noget er fraktalt i deres geometriske form, betyder, at der er en rangordnet gentagelse af samme form ved mindre og mindre skala. Det er selvfølgelig forskelligt, om der strømmer blod eller plantesaft rundt i netværket, men opbygningen er den samme, nemlig at netværket forgrener sig ud i finere og finere kanaler, som transporterer det strømmende helt ud til den yderste kant. I den menneskelige krop vil det være nærliggende at se på netværket af blodårer, der helt fra den store hovedpulsåre ender ude i huden og de indre organer som små fine blodkar, kapillærer. Et netværk, der forgrener sig via dens fraktale geometriske form, er så almindeligt i biologiens verden, at vi må antage, at opbygningen spiller en nyttig rolle, ja vi kan vel med en vis rimelighed antage, at de fører en slags adaptiv fordel med sig. Netværket eksisterer for at fordele livsvigtige væsker rundt i et system, uanset om det er luft, blod eller plantesaft. Denne transport rundt i et system består af strømme.

I samfundet er der også forskellige netværk, der er opbygget på samme måde som kroppens blodårer. Vejsystemet er et godt eksempel, hvor der er store motorveje, der forgrener sig ud til hovedveje og helt ud til den mindste markvej. Vandforsyningen er et

andet eksempel, hvor vi starter ved et vandværk, der sender vandet ud via store forsyningslinjer, der bliver mindre og mindre, lige indtil de ender ude ved vandhanen, bruseren eller toilettet i det enkelte hjem.

Jeg tænker, det vil være på sin plads at se grundstrukturen i samfundet (Lolland Kommune) på samme hierarkisk opbyggede måde fra det enkelte individ – familien – foreningerne – butikkerne – institutionerne etc. Det hele er forbundet via livsvigtige strømme. Strømme vi ikke lægger mærke til, fordi alt består af strømme, og når alt består af strømme, kan vi ikke se det, førend det ikke virker mere. Vi sidder ikke lige nu, hver især og tænker over, at blodet strømmer rundt i vores kroppe, men hvis det pludselig blev forhindret, f.eks. ved en blodprop, så ville vi med garanti lægge mærke til det. På samme måde, desværre, så tænker vi i det daglige ikke over betydningen af de strømme, der foregår mellem de forskellige grene i samfundet, førend de bliver forhindret, f.eks. ved lukning af en lokal butik, institution, en skole, en forening eller massiv forringelse af færgefarten til vores beboede øer...

Vi kunne selvfølgelig også tage et trin eller to op ad stigen og se samfundet (Danmark) på samme hierarkisk opbyggede måde, hvilket jeg tænker, er det som I, vores lokale politikere, gør, når I beder om ekstra midler fra toppen, fordi der mangler "saft" til de yderste små fraktale forgreninger. I beder om, at der leveres liv helt ude i den yderste gren, for i modsat fald vil grenen sygne hen og til sidst visne og falde af.

Prøv at forestille jer, at vores regering valgte en antiseptisk tilgang til at bedrive økonomisk politik. Med en antiseptisk tilgang mener jeg en tilgang, der siger, at noget må dø, for at noget andet kan leve videre. I den medicinske verden tales der til tider om, at noget sundt og rask må dø, for at det samlede hele kan leve videre. Hvis det var den tilgang regeringen valgte, hvordan ville det så se ud for Lolland Kommune? Ville vi blive tabt i svinget? Ville saften blive lukket helt af, og vi ville alle visne og dø?

Det er det, jeg gør opmærksom på i forhold til oplandsbyerne og vores øer, lad nu være med at lukke for saften, for så visner de og falder af... og det, I beskriver som en ressource, vil forsvinde og dø hen.

Jeg ved godt, min beskrivelse her er overordnet, men det er Plan- og udviklingsstrategien også... Det er en slags hensigtserklæring...

Karsten Sandau
Bresemanns Alle 4
Nakskov

Forslag til administrationens bemærkninger

Lolland Kommune ønsker at drive kommune for de borgere, der vælger Lolland til – uanset om de allerede bor i kommunen eller kommer til som nye borgere. Kommunens råderum i forhold til at drive kommune er dog som det fremgår bl.a. af strategiforslagets baggrundsanalyse meget udfordret af en skæv befolkningssammensætning, hvor en relativt stor del af befolkningen har brug for hjælp fra kommunen til at håndtere det almindelige hverdagsliv. Det medfører en situation, hvor de kommunale udgifter hvert år langt overstiger de kommunale indtægter. Den situation er uholdbar, hvis kommunen også fremover skal kunne levere tilstrækkelig og tidssvarende service til borgerne.

Lolland Kommune har i mange år arbejdet med social omstilling som et greb til at skabe større balance i befolkningens sammensætning. Med det foreliggende strategiforslag erkender Byrådet dog, at social omstilling i sig selv ikke kan flytte befolkningen og den kommunale økonomi tilstrækkeligt til at skabe den ønskede balance. Derfor har forslaget til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033 fokus på tiltrækning af ressourcer udefra (borgere, virksomheder, investeringer), som en vej til at løfte befolkningssammensætningen.

Formålet med vækstsporet i forslaget til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033 er netop at sikre, at Lolland Kommune også i fremtiden kan udvikle og opretholde den service, der er nødvendig og efterspørges af kommunens borgere ved at skabe en bedre balance mellem kommunale udgifter og indtægter.

Forslaget til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033 fastholder det bymønster og dermed den geografiske prioritering af serviceudbuddet, som blev vedtaget af byrådet i 2017. Forslaget er dog samtidig tydelig omkring den usikkerhed, der er forbundet med udviklingen på tværs af kommunens geografi som følge af Femernbyggeriet i årene, der kommer. Det bemærkes således, at strategien sikrer rammerne for at genoverveje bymønsteret i takt med at udviklingen sætter sig konkrete spor i geografien.

Som høringsvaret også noterer sig, fremgår det af strategiens s. 11, at landdistrikter og småøer i Lolland Kommune er en ressource bl.a. i forhold til vigtige erhverv som landbrug, fødevarerproduktion og turisme. Samtidig fremgår det, at Lolland Kommune vil understøtte den udvikling af landdistrikter og småøer, som drives af aktive borgere.

Karsten Sandaus bemærkninger giver ikke anledning til ændringer i forslaget til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033.

Museum Lolland-Falster

Bemærkninger til Plan- og Udviklingsstrategi for Lolland Kommune 2023-2033

Museum Lolland-Falster har, som kulturhistorisk museum for Lolland Kommune, haft ovennævnte oplæg i høring og har følgende kommentarer.

Solceller og ny industri: Museet bemærker, at plan- og udviklingsstrategien kigger ind i en fremtidig etablering af store solcelleparker og ny industri med ændring af landskabet til følge. Den varierede natur – og nærheden til den – er et af Lollands store aktiver. En del af naturen er også de kulturlandskaber, som er formet af mennesker igennem tusindvis af år. Jordbrugs- og herregårdslandskaber, inddæmmede områder og andre kulturlandskaber er under evig forandring og vidner om de forskellige måder, menneskene bruger naturen på. Etablering af nye energiformer og industri er en del af denne forandring. Men store solcelleparker og industrianlæg udgør store indgreb i kulturlandskaberne og har ikke kun betydning for de marker og grunde, de ligger på, men også for det omgivende landskab og eventuelle nærliggende bebyggede kulturmiljøer. Museet opfordrer derfor til, at der ved placering af alle former for industri- og energianlæg kigges grundigt på både nær- og fjernvirkninger af anlæggene og at der i videst mulig udstrækning tages hensyn til kulturlandskaber og -miljøer.

Øget turisme på Lollands sydkyst: Museet bifalder generelt, at kommunen satser på yderligere udvikling af kommunens store turismepotentiale. I forbindelse med kommunens planer om udvikling af især Lolland sydkyst med anlæggelse af nye feriehus, hoteller, resort og andre turismefaciliteter vil museet påpege, at det ubebyggede kystland også har stor værdi for turister såvel som fastboende i området. Det langstrakte dige på Lollands sydkyst, flere steder med uspolet udsigt over det inddæmmede kulturlandskab til den ene side og over vandet på den anden, er en af områdets særkender. Museet opfordrer derfor til, at sydkystens særegne kulturlandskab og ubebyggede, rolige kyst søges bevaret flere steder ind imellem de udviklingscentre, som er udpeget i den strategiske udviklingsplan for området fra 2022.

Bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer: Museet bifalder kommunens indsatser for byfornyelse i kommunens større byer som Nakskov, Maribo og Rødbyhavn. Vi hæfter os ved, at plan- og udviklingsstrategien opsætter som et mål, at der årligt skal fjernes 100 overflødige boliger i kommunen over de næste 10 år, og at der fortsat fokuseres på at nedbringe antallet af overskydende boliger. Museet anerkender, at nedrivninger kan være nødvendige, men vi har tidligere opfordret til at erstatte denne aktive nedrivningspolitik med en aktiv bevaringspolitik. Vi foreslår, at kommunen under en sådan politik kan lægge en plan for, hvordan man på et tidligere tidspunkt kan gå ind i bevaring af forfaldstruede bygninger, frem for at vente så længe, at bygningerne ikke længere står til at redde. En sådan aktiv bevaringspolitik vil kunne være en fordel for både turisme og tilflytning. De ældre bygninger i byerne og på landet har et potentiale for at tiltrække turister og borgere udefra, som drømmer om livet på landet, måske i første omgang i form af en flexbolig. Samtidig taler bevaring og transformation bedre ind i kommunens grønne og bæredygtige dagsorden end nedrivning og nybyggeri. Det er glædeligt, at kommunen vil arbejde videre med udpegningen og beskrivelsen af bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer. Museet bemærker, at det er vigtigt at udpegningen sker i både byer, landsbyer og på landet, da der alle steder findes

bygninger og kulturmiljøer, som er værdifulde og bør værnes om. Mange landsbyer og landområder har endnu ikke fået udpeget bevaringsværdige historiske bygninger og kulturmiljøer, og museet vil opfordre kommunen til også uden for byerne at gennemføre udpegninger af bevaringsværdige bygninger og sammenhænge. Museet stiller sig gerne til rådighed for sparring omkring forvaltningen af kulturmiljøer og bevaringsværdige sammenhænge og håber på et fortsat godt samarbejde.

Med venlig hilsen

Cecilie Bønnelycke
Museumsinspektør – Nyere Tid Museum Lolland-Falster
ceb@museumlollandfalster.dk
Tlf. 20 58 34 32

Forslag til administrationens bemærkninger

Lolland Kommune har noteret sig Museums Lolland-Falsters ønsker i forbindelse med fremtidig placering af industri og energianlæg, turismeudviklingen på Lollands Sydkyst samt udpegning af bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer. Bemærkningerne giver samlet set ikke anledning til at ændre i forslaget til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033, men vil indgå i det videre arbejde på de nævnte områder.

Lolland Kommune har i en lang årrække arbejdet strategisk med nedrivning af tomme, overflødiggjorte bygninger med det primære formål at dæmme op for en u hensigtsmæssig tilflytning drevet af lave huslejer.

Det fremgår af baggrundsanalysen, at antallet af tomme boliger har ligget nogenlunde stabilt siden 2010 på trods af en faktisk befolkningstilbagegang i perioden. Dette kan tilskrives den aktive nedrivningspolitik, som Lolland Kommune har ført de sidste ca. 15 år. Uden denne ville antallet af tomme boliger have ligget væsentligt højere end de godt 3.000, der fremgår af baggrundsanalysen.

Lolland Kommune ser ikke, at en aktiv bevaringspolitik i samme omfang vil kunne dæmme op for udfordringerne med tomme boliger og en skæv tilflytning, idet antallet af tomme boliger fortsat langt overgår efterspørgslen på boliger i Lolland Kommune samtidig med, at en stor del af boligerne er utidssvarende. Derfor vil Lolland Kommune også i årene frem fokusere på nedrivning fremfor bevarelse af overflødiggjorte boliger.

Det er vanskeligt at bevare bygninger, der ikke længere har en funktion. Lolland Kommune har dog gennem flere år arbejdet for at give funktionstømte boliger nyt formål ved at udbrede fleksboligordningen.

Fejðforeningen m.fl.

Hermed fremsendes høringsvar fra et aktivt område i Lolland kommune.

Helt overordnet bemærker vi, at Plan- og Udviklingsstrategien skal opdateres i forhold til de beslutninger, der forventes gennemført omkring oplandsbyer samt forventninger til Lollands Færger i forhold til afgang fra/til Kragenæs og Bandholm.

Der er i debatoplægget en for ensidig fokus på Lollands Sydkyst og på fremtidige erhvervsmuligheder i det område.

Vi mangler i oplægget, at Lollands Nordkyst med Æbleøerne, bliver indskrevet i materialet, dette for at den fortsatte gode udvikling sikres politisk. Nordkysten er en stor del af det der allerede er i gang jævnfør side 10 i debatoplægget. Lollands Nordkyst bør være et politisk prioriteret fyrtårn. Det skal endvidere ses i sammenhæng med flere eksterne investeringer på Vejrø, Fejð samt i Kragenæs.

Ved simpel Googlesøgning på seværdigheder Lolland, ses en perle af seværdigheder på Lollands Nordkyst. Ved søgning på Tripadvisor fremkommer Knuthenborg Safaripark og Dodekalitten som de største seværdigheder med flest besøgende. Æbleøerne havde fra 2019-2020 en stigning i antal solgte billetter til voksne og børn over 4 år på 81 % til Fejð, 53 % til Femø og 83 % til Askø. I de "normale" år 2017-2019 har der været en vækst i antal solgte billetter til voksne og børn over 4 år på 21 % til Fejð, 19 % til Femø og 10 % til Askø.

Dodekalitten har i 2022 haft 73.000 besøgende og 24.000 i første halvår af 2023.

Vi mangler i debatoplægget en forholden sig til det unikke Lolland Kommune har, i stedet for en satsning på at Lolland skal komme til at ligne Danmarks Vestkyst med deres unikke strande. Lad andre dele af Danmark være unikke på deres måder. Vi efterspørger en politisk understøttet udvikling af det, som Lolland kommune allerede har, heriblandt hele 3 beboede småøer. Småøerne har allerede attraktive turismetilbud i udvikling, og med god synergi med øvrige seværdigheder på Lollands Nordkyst. Vi efterspørger at Lolland Kommune tager lederskabet på sig og viser vejen også for Lollands Nordkyst.

Infrastruktur i form af mulighed for at bevæge sig rundt i kommunen mener vi er vigtig, ellers kan lokalområderne ikke interagere med resten af Lolland Kommune. Dette ser vi gerne gjort tydeligere i debatoplægget, herunder også med en klart defineret satsning på udvikling af færgefarten til Æbleøerne, hvor den potentielle turismeudvikling er indarbejdet, og ikke kun den grønne udvikling.

Vi efterlyser en klar strategi for Lollands Nordkyst formuleret i Lolland Kommunes Plan- og udviklingsstrategi, således at hele området bliver prioriteret.

Vi ser store negative konsekvenser af, at Lolland kommunes Nordkyst og Æbleøerne ikke er en del af Lolland Kommunes fyrtårne i strategiplanen. Lokalområdet omkring Kragenæs og Æbleøerne kan ikke selv drive en positiv udvikling, hvis området ikke er prioriteret som en del af Kommunes strategiplan.

Der er i foråret 2023 skabt et solidt samarbejde i form af et turismepartnerskab der binder Kragenæs, Bandholm og Æbleøerne sammen, et partnerskab VLF er en del af og medudvikler af.

Vi foreslår derfor følgende tekst indsat i materialet s. 15 u. overskriften Turisme før eller efter Lollands Sydkyst:

Lollands Nordkyst

Lolland Kommunes Nordkyst er i god udvikling med store seværdigheder og mange turister, der bevæger sig rundt i hele området.

Her er et potentiale for yderligere vækst og udvikling, som skal understøttes og prioriteres højt i fremtidens disponeringer.

Området er unikt i Norden med hele 3 beboede småøer.

Havet er et unikt aktiv med både færge- og turismesejlds.

Området skal understøttes i form af nødvendig infrastruktur og muligheder for overnatning.

Der er både lokale og eksterne investorer, der satser på området nu og i de kommende år.

Citat:

"Lolland er Hele Danmarks Syd kyst: en populær turistdestination, der udbyder unikke og autentiske oplevelser i et stærkt samarbejde mellem lokale turismeaktører, hvor kvalitet og service er i højsædet. Omdrejningspunktet er kysten, naturen, kulturen, de lokale fødevarer og de mange oplevelser og aktivitetsmuligheder".

Lolland Kommunes debatoplæg rejser følgende spørgsmål:

1. Hvad menes der med begrebet "Bæredygtig bosætning"?
2. Hvordan vil kommunen arbejde med turismeudvikling og tiltrækning af investeringer af turismemæssig karakter i området Kragenæs og Æbleøerne - dette i relation til følgende citat fra dokumentet Tillæg til Plan- og udviklingsstrategi 2016 - 2030 "Derfor vil kommunens arbejde med turismeudvikling i de kommende år være koncentreret om sydkysten med fokus på en aktiv og imødekomende dialog med potentielle investorer og på at skabe rammerne for fremtidige investeringer i overnatningskapacitet og attraktioner". (citat side 15)
3. Hvordan vil man imødekomme, understøtte og arbejde positivt for en videre udbygning af det nu etablerede destinationsfællesskab mellem professionelle turismeaktører på Æbleøerne, Dodekalitten, Kragenæs Hus, Kragenæs Lyst

Marina, Bandholm Badehotel og VLF. Her henviser vi til følgende citater fra Plan- og udviklingsstrategien 2016-2030:

”Det fremgår af den eksisterende kommuneplanstrategi, at turismen udgør et væsentligt erhverv i Lolland Kommune. Internationalt er det en branche i vækst, og der er derfor grund til at forvente, at turismen kan forbedre Kommunens økonomiske og beskæftigelsesmæssige situation. Dette understøttes især af, at Femern Bælt-forbindelsen vil give kortere transporttid for turister fra Tyskland, som er et vigtigt marked. Kommunen vil derfor understøtte turisterhvervet i retning af mere vækst, øget professionalisering og større robusthed.”

og Citat

”Med udgangspunkt i potentialeplanen for Lollands sydkyst ”Hele Danmarks Sydkyst” vil Lolland Kommune frem mod 2030 investere systematisk i bedre rammer for turismeerhvervet og for udvikling af kvalitet og service i tilbuddet til turister fra ind- og udland. Turismestrategien kobler sig naturligt til den nationale satsning på kyst- og naturturisme i Vækstplan for dansk turisme. Udviklingen af turismen og friluftslivets interesser skal gavne turisten, erhvervslivet og lokalsamfundet, men under hensyntagen til de eksisterende kvaliteter i omgivelserne.”

Og Citat

”Der er et behov for, at Lolland udvikler en profil, der er særegen - både i forhold til udlandet, men måske også i forhold til resten af Danmark. Kommunen har et udviklingspotentiale, hvis der arbejdes på tværs af forskellige turisterhverv om turisme produkter og destinationer. Dermed vil det også være muligt at ændre turismeerhvervets image fra at være et erhverv med lav status, der har svært ved at tiltrække kvalificeret arbejdskraft, til at blive et erhverv og et politikområde på linje med andre erhverv. Kommunen har et godt fundament at bygge en frugtbar turismeudvikling på. Mulighederne er gunstige som følge af den kommende forbindelse til Femern, hvorved det nordtyske turistmarked kommer til at ligge inden for rækkevidde.”

Venlig hilsen

Fejðforeningen

Dodekalitten

Sammenslutningen af turisme- og kulturaktører vedr. destinationsfællesskabet
Æbleøerne og Lollands Nordkyst

Forslag til administrationens bemærkninger

Turisme er i Lolland Kommunes optik først og fremmest erhvervsudvikling og et centralt indsatsområde i kommunens udvikling. Som det fremgår af baggrundsanalysens s. 36, har kyst- og naturturisme et relativt lavt døgnforbrug for både udenlandske og danske turister. Der er således behov for udviklingstiltag, der kan løfte døgnforbruget og dermed turismeomsætningen, og det fordrer en udvikling af kommunens turisme produkt både når det gælder overnatning og oplevelser.

Ved at gøre Lollands Sydkyst til et fyrtårnsprojekt har byrådet besluttet, at den samlede turismeudvikling skal ske med udgangspunkt i sydkysten, hvor Femernbyggeriet åbner op for helt nye muligheder og tilfører området nye ressourcer i de kommende år. De muligheder og ressourcer ønsker byrådet at gribe med henblik på at skabe endnu bedre forudsætninger for at udvikle og styrke den samlede turisme til Lolland Kommune.

Strategien angiver dog kun de centrale planstrategiske hovedlinjer i turismeudviklingen og indebærer ikke, at kommunens arbejde med turismeudvikling de kommende 10 år er fuldstændigt forbeholdt Sydkystens udvikling. Lolland Kommune har således gennem de seneste år arbejdet med udviklingen af Lollands nordkyst indenfor rammerne af helhedsplanen for Kragenæs og Omegn og haft løbende dialog med lokalområdet om håndtering af udfordringer vedrørende trafik-, affalds- og toiletforhold omkring Nordkystens attraktioner.

Det må ikke være for stor en udfordring for borgere og gæster at bevæge sig rundt i kommunens geografi. Derfor er en opgradering af rute 9 som det fremgår af strategiens s. 12, fortsat skrevet ind i strategiforslaget.

Klima-, Teknik og Miljøudvalget i Lolland Kommune har i næsten et år arbejdet med et forslag til justering af færgedriften til de tre øer Fejø, Femø og Askø. Forslaget til en strategi for fremtidens færgefart er sendt i høring i juni 2023.

Udtrykket bæredygtig bosætning dækker over en bosætning, der kan påvirke kommunens befolkningssammensætning i en retning, hvor færre har brug for kommunens hjælp i et almindeligt hverdagsliv.

Bemærkningerne fra Fejøforeningen m.fl. giver ikke anledning til ændringer i forslaget til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033.

Gunvor Thorsen, Danmarks Naturfredningsforening Lolland

Danmarks Naturfredningsforening har følgende bemærkninger til nedenstående afsnit: Turisme og friluftsliv, Landskab og Natur: I Lolland Kommune er allerede udlagt sommerhusområder, der i rigtig mange år, blot har henligget som netop udpegninger. Hvis Lolland Kommune ønsker at revidere planerne, bør revisionen ske på en måde, så der ikke udlægges yderligere områder. Hvis nye områder udlægges, bør andre områder udgå af udpegningerne. Hvis kolonihaveloven ændres, bør eksisterende, ikke relevante kolonihaveområder udlægges til "vild bynær natur".

Kulturarv: her bør ses på helheder, dvs. by-/landskabsområder, der udgør et hele, et kulturområde som der udarbejdes som bevaringsværdigt og det præciseres, hvordan området skal sikres og forblive. Vi ser frem til den endelige landskabsudpegning af såvel "værdifulde jordbrugslandskaber", "jordbrugslandskaber" og "større sammenhængende landskaber" og opfordrer til, at der samtidig oplyses om ændringerne og sikres at udpegningerne indgår i forvaltningens arbejde og oplysningsarbejde.

Når naturkapitlet revideres med kommuneplantillæg "Revision af natur og Grønt Danmarkskort", hvor udpegningen af "eksisterende natur", "potentiell natur", "økologiske forbindelser" og "potentielle økologiske forbindelser", revideres bør det også sikres, at arbejdet med disse elementer indgår i alt planlægningsarbejdet i forvaltningen.

Forslag til administrationens bemærkninger

Lolland Kommune har noteret sig Gunvor Thorsens bemærkninger vedrørende eventuelle nye sommerhusudlæg, kolonihaveområdet, kulturområdet samt forvaltningens planlægningsarbejde på naturområdet. Plan- og udviklingsstrategien angiver kun de overordnede retningslinjer i kommunens udvikling og bemærkningerne giver derfor ikke anledning til ændringer i forslaget til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033. De vil dog blive taget med videre i arbejdet med revision af den kommende kommuneplan.

Enhedslisten Lolland

Plan- og udviklingsstrategien mangler fokus på borgernes forhold og mulighed for at få den nødvendige støtte til at leve et godt og velfungerende liv. Det gælder uanset om du er barn, gammel, har funktionsnedsættelse eller har andre livsvilkår der betyder behov for hjælp.

Plan- og udviklingsstrategien mangler ligeledes fokus på en bæredygtig udvikling af landdistrikterne og øerne, herunder det lovpligtige fokus på bæredygtig udvikling af byer med over 200 beboerne.

I Plan- og Udviklingsstrategien er der et fokus på produktion af vedvarende energi og den deraf afledte erhvervsudvikling. Vi ønsker, at fokus også er på produktion af plantebaserede fødevarer og den erhvervsudvikling, som en øget lokal produktion af plantebaserede fødevarer kan føre med sig. Vi foreslår, at man tilføjer et afsnit om fødevarer under den nuværende overskrift: Nyt grønt erhvervsliv. Før den nye klima- og energiplan på et senere tidspunkt skal udarbejdes, kan man overveje, hvem kommunen ønsker at føje til listen over samarbejdspartnere, hvor man på nuværende tidspunkt blandt andet har Reel og Seges som sine samarbejdspartnere. Vi mener at Plantebranchen bør blive en af fremtidens samarbejdspartnere.

Endelig mangler vi et fokus på vild natur og biodiversitet.

Enhedslisten mener derfor, at Plan- og Udviklingsstrategien skal skrives om med udgangspunkt i følgende vision for Lolland 2035:

Fremtidens Lolland: I 2035 ser Lolland Kommune helt anderledes ud. Vi er lykkedes med at omsætte den grønne omstillings store momentum til et nyt erhvervslandskab og et mangfoldigt og attraktivt arbejdsmarked. Arbejdsmarkedet er mangfoldigt, idet det rummer både store og små virksomheder. Ved siden af de store virksomheder findes en skov af små innovative virksomheder. Arbejdsmarkedet er attraktivt, idet der er opstået en erhvervskultur, som har øget fokus på medarbejdernes medindflydelse og medejerskab. Et godt arbejdsmiljø har ført til en bedring af befolkningens sundhed generelt såvel som til nye standarder for en bæredygtig turisme, der hverken nedslider naturen eller turismeerhvervets ansatte medarbejdere. Der er kommet flere borgere til, og undersøgelser peger på, at det primært skyldes tre forhold, nemlig de rige muligheder for et meningsfuldt arbejdsliv, et varieret udbud af skoler med hver deres positive og særegne ry samt levende lokale miljøer i byerne og på landet. Kommunerne er enedes om, at der bør være billige boliger over alt i landet. Når man mister sit arbejde, bliver syg eller når sin pensionsalder, kan man derfor blive idet område af Danmark, hvor man i forvejen bor og har sit netværk. Kommunens servicetilbud placeres i samarbejde med borgerne dér, hvor de efterspørges. Retningslinjer for, hvornår daginstitutioner, skoler og plejecentre betragtes som bæredygtige, oplever borgerne som værende tydelige og rimelige. Der er skabt en øget tro blandt kommunens borgere på, at kommunen er medspiller, når borgere etablerer og vedligeholder lokale fællesskaber, om det er i byen eller på landet. Kommunens servicetilbud udvikles løbende i samarbejde med både borgerne og de medarbejdere, som i deres arbejdshverdag er i direkte kontakt med borgerne. I samarbejdet lægges vægt på at undersøge almindelige såvel som alternative veje at gå. Man graver dybt for at finde de bedst egnede løsninger. Lolland producerer

fortsat vedvarende energi. Solceller placeres primært på tage, hvorfor hovedstaden hovedsageligt producerer sin egen strøm. Lollands overskudsproduktion af vedvarende energi benyttes i de lokale erhvervsvirksomheder. Borgerne oplever, at de gennem medejerskab af VE-anlæg får del i de økonomiske gevinster, der er forbundet med energiproduktionen. En exceptionel erhvervsudvikling har gjort Lolland til centrum for dansk produktion af plantebaserede fødevarer. Efterspørgslen efter danskproducerede frugter og grøntsager har bidraget til at skabe grundlaget for en markant øget lokal produktion af disse fødevarer. Udviklingen kan ses med det blotte øje, når man færdes på Lolland, idet traditionelle afgrøder er blevet erstattet af frugt- og grøntsagsafgrøder. Trafikken over landegrænsen er blevet større, og på begge sider er det blevet almindeligt at tage en smuttur over bæltet. Det går trods alt superhurtigt, når man tager toget mellem Lübeck og Lollands nye togstation, Lolland Syd.

Forslag til administrationens bemærkninger

Høringssvaret er indsendt af et politisk parti, Enhedslisten, der er repræsenteret i byrådet. Det vil være op til byrådet at vurdere, om det giver anledning til ændringer.

Landsforeningen Danmarks Jernbaner

Høringssvar fra Landsforeningen Danmarks Jernbaner vedr. forslag til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033 – Fra mulighed til virkelighed.

Landsforeningen Danmarks Jernbaner indsender hermed høringssvar til forslaget til plan- og udviklingsstrategi 2023-33 for Lolland Kommune. Vi har dels bemærket, at Lolland Kommune er opmærksom på mulighederne i den jernbanetrafik, der forventes i anledning af Femern-forbindelsen, og dels kommunens ønske om et nyt vækstområde omkring den nye jernbanestation øst for Rødby. Det er klart, at det for Landsforeningen Danmarks Jernbaner er essentielt, at virkeliggørelsen af den nye Storstrømsbro og Femern Bælt-forbindelsen på afgørende vis skaber muligheder for at udvikle transporten i klimavenlig retning. Vi betragter det som særdeles vigtigt, at både bro og tunnel og den opgraderede jernbane på begge sider af Femern Bælt er med til at booste togtrafikken, både den lokale, regionale og internationale togtrafik (inklusive nattogsforbindelser).

Selvom anlægshorisonen for Femern-forbindelsen er langvarig, og at der fortsat er potentielle forstyrrelsesfaktorer knyttet til dette kolossale anlægsprojekt, hæfter vores bemærkninger sig med særlig interesse for infrastruktur, trafik og mobilitet.

Et sammenhængende kollektivt trafiksystem: Trafikplanlægning spiller mildest talt en ganske lille rolle i forslaget til planstrategien. Der skal skabes reelle alternativer til privatbilismen. Den kollektive trafik skal styrkes og bruges som et aktivt instrument til at mindske væksten af den private bilisme. Det er nødvendigt, at der opsættes mål, hvorved de trafikale knudepunkter i hele Lolland Kommune udvikles, så det bliver nemt for pendlerne at kombinere forskellige transportformer. Det gælder knudepunkter, hvor der kan skiftes mellem privat og kollektiv trafik. Det vil fremme en mere bæredygtig mobilitet og større fleksibilitet for borgerne. Når den faste Femern-forbindelse etableres, vil den kommende station øst for Rødby blive Lollands hovedbanegård. Banebetjeningen er vigtig for Lolland og Region Sjælland, hvorfor hele betjeningen i fremtiden skal ses i et internationalt, nationalt, regionalt og lokalt perspektiv. Derfor skal der allerede nu igangsættes den nødvendige planlægning for udvikling af et sammenhængende kollektivt trafiksystem, hvori alle trafikformer indgår, og hvor der er fokus på at øge mobiliteten og forbedre kommunens sammenhængskraft. Erfaringerne fra andre store infrastrukturprojekter viser, at det er en god idé at skubbe udviklingen i den rigtige retning allerede før landene, bindes sammen af ny infrastruktur. Forudsætningen for udviklingen af nye og gode trafikstrømme er, at tog- og busdriften udgør en helhed, og at DSB's operatørvirksomhed (og eventuelt andre fremtidige operatørers aktiviteter på de statslige dele af skinnenettet i kommunen) fremtræder nøje afstemt med driften på Lollandsbanen. Der kan opnås betydelige rejsetidsbesparelser og miljømæssige gevinster ved at sikre en optimal udnyttelse af den nye jernbanestruktur.

Fremtiden for Lollandsbanen: Det må være en målsætning, at strækningen gradvis udbygges til 160 km/t. Strækningen skal opgraderes signalteknologisk afstemt med udviklingen og indfasningen af Banedanmarks signalsystem (ERMTS), således at der kan indsættes direkte tog til/fra København. I samspil med Region Sjælland bør det på grundlag af regionens visioner for banetrafikken undersøges, om der er basis for at forlænge banen fra Nakskov til færgehavnen i Tårs, hvilket vil medvirke til bæredygtig

samfærdsel på Lolland og styrkelse af samfundsudviklingen set i lyset af Femern-forbindelsen.

Reaktivering af banestrækning: Planstrategien har store ønsker om udbygning af vejnettet. Her bør der som et klimavenligt alternativ analyseres, om der i stedet bør genetableres jernbaneforbindelser. Det er vores ønske at forbinde Lollandsbanen med den nye station øst for Rødby via åbning for banedrift på det eksisterende banetracé Maribo – Rødbyhavn (Holebybanen). Efter Femern-forbindelsens åbning vil etablering af banedrift på Holebybanen (nuværende cykelsti) også skabe mulighed for grænseoverskridende lokaltogskørsel gennem sammenhængende jernbaneforbindelser, der på sigt vil gavne udviklingsområdet omkring Holeby, Rødby og Rødbyhavn for både bosætning, erhverv og turisme.

Behov for en godsmobilitetsplan: Sammenhængende, bæredygtig og sundhedsfremmende mobilitet på Lolland er også vigtigt, når det handler om transport og erhvervsudvikling. Med ambitioner for grøn omstilling bør Lolland Kommune tænke i skinnebaseret godstransport ved planlægning af transporttungt erhverv. Kommunen er beriget med transportkrævende virksomheder som Nordic Sugar, Vestas, DLG mv. Ved udlægning af store arealer for transporttungt erhverv som ved Finlandsvej i Rødbyhavn, Maribo Erhvervspark og erhvervsarealerne på Nakskov Havn skal iværksættes målsætninger om at formulere en godsmobilitetsplan. Det vil være halvt arbejde at formulere en mobilitetsstrategi uden at den rummer alle transportformer og dermed også banegodstransporten. Ved at arbejde med en strategi, der omfatter både vejtransport, banegodstransport og søfart er det muligt at skabe en fremadrettet godsmobilitetsplan, og dermed sikre samspillet mellem transportformerne i kombinerede transporter – multimodalitet. Ved planlægning af erhvervsområder skal der tænkes i helheder og udnytte hele vores infrastruktur, dvs. både vejnet, jernbane og havne. Med en godsmobilitetsplan vil det være muligt for industri og planlæggere at tage udgangspunkt i en kendt fremtid, og dermed optimere investeringer, da kendte planer rummer rammerne for at alle kan prioritere investeringer og planlægning. Der skal være krav til kommunerne om sporadgang på linje med vejadgang ved udlægning af nye arealer til erhvervsudvikling. Baneinfrastrukturen skal være til rådighed og bør betragtes som et tilbud til industrien, der i stigende grad efterspørger bedre fremkommelighed, omlastemulighed og bæredygtige transportløsninger. Godstransport i lastbiler skal være mindre attraktivt i en manøvrer, der har til formål, at godstransporten på jernbane opprioriteres gennem en øget satsning på at fremme overflytningen af gods fra vej til jernbane.

Set fra vores perspektiv er det af stor vigtighed med en strategi for udnyttelse af samspillet mellem transportformerne. Et opgør med vanetænkning erstattet af en helhedstænkning i forbindelse med tilgængelighed og investering i infrastrukturen, der styrker godstransporten på jernbanen.

Med venlig hilsen
Anders Madsen
Maribovej 157 A
4900 Nakskov

Medlem af infrastrukturudvalget, Landsforeningen Danmarks Jernbaner.

Landsforeningen Danmarks Jernbaner er oprettet 27. februar 1973 og har udgangspunkt i Tønder. Foreningen arbejder for at bevare og udvikle Danmarks jernbaner igennem oplysning over for offentlighed, folketing, trafikministerium, regioner, kommuner, DSB og privatbanebestyrelser. Oplysningerne drejer sig om alle aspekter af jernbanens betydning for lokalsamfund og erhvervsliv - økonomisk, miljømæssigt m.m.

Forslag til administrationens bemærkninger

Byggeriet af Femernforbindelsen gør området omkring Rødby, Rødbyhavn og Holeby til et potentielt vækstområde, hvor kommunen ønsker at understøtte erhvervsudvikling. Der er dog fortsat stor usikkerhed om, hvilken rolle den nye station, Lolland Syd, kommer til at spille i et sådant vækstområde, og hvordan den kommer til at påvirke udviklingen. Kommunen arbejder for så hyppig og så god en trafikbetjening af stationen som muligt – også selvom det ikke anses for sandsynligt, at det ene stop, der kommer mellem København og Hamborg for internationale højhastighedstog, bliver Lolland Syd.

Trafikplanlægning spiller ikke en fremtrædende rolle i strategiforslaget. Det skyldes, at forslaget har primært fokus på de samfunds- og udviklingsområder, som Lolland Kommune selv reelt kan påvirke indenfor strategiens levetid. Kommunens råde- og handlerum er således forholdsvis begrænset, når det handler om udviklingen af den kollektive trafik, der i høj grad er et regionalt og nationalt anliggende. En styrkelse og udvikling af et sammenhængende kollektivt trafiksystem er en opgave, der ligger udenfor Lolland Kommunes formåen. Samtidig er væsentlige aktører i den kollektive trafik privatejede – herunder Lollandsbanen.

Erfaringen er, at der ikke er efterspørgsel fra de virksomheder, der udviser interesse for en placering i Lolland Kommune, for en udbygning af mulighederne for skinnebaseret godstransport.

Høringssvaret giver ikke anledning til ændringer i forslaget til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033.

Ole Westerholt Jørgensen, Danmarks Naturfredningsforening Lolland

Hermed hørings svar nr. 2/2 fra DN Lolland.

I forordet til Plan- og udviklingsstrategien omtaler Borgmesteren, at vi sammen skal sørge for, det gode liv kan leves på Lolland – også i fremtiden. DN kan ikke være uenig i det ønske og lægger vægt på at bosætningen tilgodeses med et varieret tilbud i landsbyer og hovedbyer, således Lolland Kommune kan tiltrække bosætning i forbindelse med fremtidig erhvervsudvikling.

Med øget adgang til hjemmearbejde og automatisering også i fremtidens grønne erhvervsudvikling er det forkert at satse ensidigt på at tiltrække nye grønne virksomheder. Der skal i lige så høj grad udbygges på infrastrukturer, hyggelige bymiljøer, adgang til grønne områder, uddannelse og ældre- og plejeforhold. Hele paletten skal udvikles, for at bosætningen kommer op i gear. Nutidens og fremtidens forældre er skrækslagne ved tanken om, at deres børn skal vokse op med begrænsede muligheder.

Enhver by og erhvervsudvikling skal selvfølgelig ske med respekt for sø-, å- og skovbyggelinje for at sikre biodiversiteten. Med en fremtidig permanentgørelse af tunnelelementfabrikken er der et efterslæb på etablering af erstatningsnatur, og DN skal foreslå at Lolland Kommune medvirker til at etablere en grøn korridor fra de nye skovrejsninger sydøst for Rødby via en stort anlagt faunapassage over jernbane og motorvej og vest på mellem Rødby og Rødbyhavn. Al udvikling lægger hele tiden beslag på arealer i det åbne land. For at begrænse arealforbruget skal der først og fremmest hulfyldes i landsbyerne, og enhver byfornyelse skal ske med respekt for kulturarven i hovedbyerne.

Plan- og udviklingsstrategien indvarsler markant udbygning af VE produktionen. Med den enorme overproduktion i dag handler det først og fremmest om energilagring i sten og vand eller omdannelse via PtX til andre flydende brændstoffer. En markant udbygning, som det hidtil har foregået, vil ødelægge de sidste åbne og ubeboede landskaber. Vindmøllen er stærk på produktion på et lille areal, men støjer og syner meget i det åbne land. Solcellen behøver ikke være synlig, dersom kommunen kræver skærmende beplantning flere år før opførelse. Dog udsender nogle fabrikater en hylende støj.

Det var med blandede følelser vi kunne læse om, at der var udsolgt på erhvervsarealerne ved afkørsel 48. En udenlandsk investor havde købt det hele. Omkring 1960 købte en anden investor store arealer bag diget vest for Rødbyhavn. Det tog 60 år at få Hages Badehotel op. Det må ikke ske igen.

DN ser ikke en eneste omtale af den nye togstation Lolland. Det er høje tid at få igangsat beplantning og udarbejdet "byplan" for en pendlerby. Betingelsen for at hurtige internationale tog stopper her, og dermed gør det muligt at pendle ud af Lolland, er et betydeligt antal af- og påstigninger hver dag. Det kan være afgørende for bosætning af ressourcerstærke familier, at den ene ægtefælle for en tid pendler til et højt lønnet job i hovedstadsregionen.

Venlig hilsen

Ole Westerholt Jørgensen
Formand DN Lolland

Forslag til administrationens bemærkninger

Det er korrekt, at erhvervsudvikling og nye arbejdspladser – herunder grøn erhvervsudvikling – er den primære løftestang for udvikling i forslaget til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033. Forslaget til plan- og udviklingsstrategien har dog også fokus på bl.a. infrastrukturelle indsatser samt bolig- og serviceudvikling.

Lolland Kommune har noteret sig høringssvarets bemærkninger vedrørende natur, biodiversitet og arealudnyttelse. De konkrete bemærkninger vil blive taget med videre i arbejdet med kommende kommuneplan.

Der er fortsat stor usikkerhed om, hvordan den nye station, Lolland Syd, kommer til at påvirke udviklingen omkring Holeby og Rødby. Kommunen anser det dog ikke for sandsynligt, at det ene stop, der kommer mellem København og Hamborg for internationale højhastighedstog, bliver Lolland Syd. Kommunen vurderer, at det der for alvor kommer til at understøtte en udvikling på Lolland, er den igangværende elektrificering og udbygning af jernbanen mellem Ringsted og Nykøbing F. og efterfølgende til den nye station ved Holeby. Når den er færdig, vil rejsetiden mellem Lolland og København blive reduceret til ca. 1 time og 15 minutter. Banen vil således give Lolland en bedre betjening og kobling til den regionale infrastruktur og styrker samtidig den dansk-tyske forbindelse, ved at gøre rejsetiden mellem metropolerne kortere.

Samtidig gælder der for en eventuel byudvikling omkring stationen, det samme som gælder for byudvikling i Maribo og Nakskov: Den skal drives af interesserede investorer. Forslaget til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033 udelukker dog ikke en udvikling omkring stationen, hvis der i planperioden viser sig interesse for det.

I forhold til høringssvarets betragtninger vedrørende udbygning af VE bemærkes følgende: Byrådet indgik i oktober 2022 en aftale om Lollands grønne erhvervspolitik. Aftalen lister en række principper for udbygning af den grønne energiproduktion. Et af disse principper er fortætning af VE-anlæg: Lolland Kommune vil koncentrere VE-produktionen på færre lokationer. Det betyder, at de mange VE-anlæg, der allerede findes i dag over tid skal koncentreres – både ved at samle og udbygge færre centrale områder og ved at eksisterende små vindmøller erstattes med færre, større møller.

Det fremgår endvidere af baggrundsanalysens afsnit om Grøn energiproduktion, at der de sidste 20 år er kommet færre møller i Lolland Kommune – samtidig med at produktionen af grøn strøm er steget markant.

Bemærkningerne ligger samlet set i tråd med den retning, der præsenteres i forslaget til Plan- og udviklingsstrategi. De giver således ikke anledning til ændringer i strategiforslaget.

Martin Dyrbye

1) Erstat "sydkysten" med det mere sigende ord "solkysten" ("sydkysten" anvendes ofte for kyststrækningerne syd for Køge), fx "badestrandene på det sydlige Lolland er Solkystens perle".

2) Mærkbare ændringer i infrastrukturen på Lolland ved at etablere en fast tunnelforbindelse til biler og tog mellem Lolland, Langeland og Fyn. Det vil skabe lettelser for borgere og erhvervslivet m.m. Etablering af en "grøn" lufthavn i forbindelse med den eksisterende, og forbundet med Femernforbindelsens jernbane.

3) Etablering af tidssvarende nye moderne uddannelsesstilbud med udgangspunkt i Lollands enestående rolle i forhold til udviklingen af klimateknologiske løsninger m.v., fx ved etablering af en klimapilotuddannelse (fra 0. klasse-gymnasium - og evt. videregående uddannelsesforløb) syd for Nakskov tæt på solcelleparker, vindmøller, power-to-X teknologi m.v. Dannelunde Skole vil være ideel til formålet, og den vil så indgå i et bæredygtigt fremtidigt uddannelseskoncept med en kombination af boglige, kreative og håndværksmæssige færdigheder sættes i fokus. Lolland har i dag en fin ressource i velkvalificerede håndværkere, som hører til landets bedste!

Forslag til administrationens bemærkninger

Lolland Kommune har i en årrække arbejdet med den store turismeudviklingsindsats på sydkysten under navnet "Lollands Sydkyst". Der knytter sig en konkret forståelse til navnet på tværs af kommunen og øvrige interessenter, hvorfor det ikke vurderes hensigtsmæssigt at ændre navnet. Det bemærkes i øvrigt, at solkysten formentlig for mange vil have notationer til den spanske solkyst, som ikke nødvendigvis afspejler de ambitioner for området, som ligger i indsatsen Lollands Sydkyst.

Lolland Kommune anser det for positivt med en hurtigere forbindelse mellem Lolland og Langeland. Derfor fortsætter kommunen som det også fremgår af strategiforslagets s. 12 arbejdet mod en fremskudt færgehavn ved Tårs. En sådan vil kunne halvere sejltiden mellem Tårs og Spodsbjerg og muliggøre halvtimes drift på overfarten til gavn for mobiliteten på erhvervs- og arbejdsmarkedet på tværs af hele Fyn og Lolland-Falster. Kommunen mener ikke umiddelbart, at et tunnelprojekt vil kunne finansieres og realiseres – i hvert fald ikke indenfor en overskuelig fremtid.

I forhold til en grøn lufthavn i tilknytning til den eksisterende lufthavn på Lolland, så er det kommunens erfaring, at der ikke er efterspørgsel fra de virksomheder, der fx er knyttet på Femernprojektet, på luftfart udover de muligheder, der allerede er.

Lolland Kommune anser tilgængelighed til lokale uddannelsesstilbud for en væsentlig brik i at styrke bosætningen på Lolland. Derfor er folkeskolen fremhævet i strategiforslaget som en prioriteret indsats, når det handler om udvikling af den kommunale service. Med udpegningen af fyrtårnsprojektet Fremtidens skole har byrådet sikret sig, at der vedvarende er fokus på folkeskolens udvikling i de kommende år. Som det fremgår af strategiens s. 19, er den internationale skole et eksempel på, hvordan Lolland Kommune søger at udvikle et skoletilbud, der matcher en efterspørgsel. Kommunen kan ikke selv bestemme, hvordan udbuddet af ungdomsuddannelser på tværs af geografien skal

udvikle sig, men som det fremgår af strategiens s. 19 vil kommunen arbejde for at fastholde og styrke de uddannelses tilbud, der allerede findes lokalt.

Cecilie Louise Stabell

Hørings svar Lolland kommunes Plan- og udviklingsstrategi 2023-2033

Kære Lolland kommune og folkevalgte politikere, I starten ville jeg komme med et skriv, hvor jeg gik i dybden i forh. til de temaer som i berører i strategien, herunder lave nedslag i bymønstre, såvel som temaerne vedr. folkeskolen og den kommunale velfærd og -ydelser.

Kort kan jeg fortælle at jeg som hjemvendt borger, bestemt ikke er enig i de strategiske rammer og mål, som i ønsker at skabe, da det bestemt ikke stemmer overens med mine drømme for at vende hjem, ej heller hvad jeg hører fra mine venner, som enten er opvokset her og flyttet væk, eller overvejet at flytte til Lolland. Det virker som gale prioriteringer, som nærmere handler om nød og hast, end at træde et skridt væk fra ildebranden og handle rationelt.

Derfor tænkte jeg også, at det kunne være interessant at kigge ind i jeres baggrundsanalyse, i håb om at blive klogere på de strategiske mål og rammer I opstiller i debatoplægget. Her jeg regnede med at læse beregninger, estimater og fremskrivninger som ville beskrive de effekter som man med denne strategi ville opnå i kommunen. Eller som minimum, konsekvenserne ved ikke at arbejde med de strategiske mål som stilles. Desværre fandt jeg kun de generelle tendenser, uberørt af den strategi som fremlægges, det undrer mig. Det er sjældent at man vælger at igangsætte tiltag, spare eller andet uden at have en forventning til en given effekt det konkrete tiltag, eller strategiske mål vil skabe. Udover at dette udfordrer mig som borger i at skrive et høringssvar som reelt kan omsættes til byrådets- og administrationens arbejde, bekymrer det mig, at politikerne skal beslutte strategiske mål og rammer for en 10-årig periode, uden reelt at vide, hvad de beslutter og hvilken effekt dette vil have.

Det skræmmer mig, at vi som kommune, samfund og fællesskab står overfor en usikker fremtid, med store og svære beslutninger, men uden at have den nødvendige, kvalificerede data og viden, til at træffe de rette og mest gavnlige beslutninger. Fra tidligere poster, arbejde og nationale politiske beslutninger som offentliggøres, ved jeg tilfældigvis at det er muligt at estimere, beregne og fremskrive, hvilke effekter en given strategi eller tiltag vil kunne have. Dette tænker jeg er utroligt vigtigt for en kommune som Lolland, hvor det ikke nødvendigvis kun handler om at spare, men samtidig også investere klogt.

Derfor ser jeg også frem til at følge det kommende arbejde med Lolland kommunes plan- og udviklingsstrategi, da jeg håber det vil kunne gøre både jeg selv som borger, men også politikerne klogere på de konkrete positive og negative konsekvenser, strategiens mål og fokuspunkter vil have. Måske endda også give os borgere mulighed for at deltage kvalificeret i debatten og byde ind med realistiske løsninger på de udfordringer vi står overfor. Med ønsket om et fortsat godt arbejde med Plan og udviklingsstrategien.

De bedste hilsner Cecilie Louise Stabell

Forslag til administrationens bemærkninger

Plan- og udviklingsstrategien er et politisk dokument, der skal synliggøre byrådets visioner og strategi for fremtidens arbejde i kommunen. Strategien angiver på et overordnet niveau de politiske ambitioner og prioriteringer de næste 10 år. Det er ikke strategiens ærinde med analyser mv. at argumentere for de politiske valg, som strategien er udtryk for.

Som det fremgår af strategiens forord, bygger strategiforslagets overordnede retning for kommunens udvikling videre på årelange strategiske indsatser indenfor bl.a. erhvervsudvikling og grøn energiproduktion. Det er bl.a. investeringer gennem mange år på disse områder, der skaber reelle muligheder for, at Lolland Kommune i dag og i de kommende år kan byde ind i en grøn erhvervsudvikling, og at Femernbyggeriet kan gribes til at løfte en udvikling lokalt, der er holdbar, også efter byggeriet er færdigt.

Det er rigtigt, at udviklingen af Lolland Kommune ikke kun handler om at spare, men i høj grad også om at investere klogt. Forslaget til Plan- og udviklingsstrategien 2023-2033 angiver netop de politiske prioriteringer i de kommende års investeringer: Der skal således investeres i erhvervsudviklende tiltag, der fastholder en varige, positiv effekt af Femernbyggeriet og som understøtter en grøn erhvervsudvikling. Konkrete tiltag er bl.a. permantgørelse af elementfabrikken, udbygning af Maribo Erhvervspark, udvikling af Nakskov Havn og en markant udbygning af den lokale VE-produktion. Hertil kommer en prioritering af boligudvikling, der skal støtte op om at en gunstig erhvervsudvikling også udmønter sig i ny bosætning. På velfærdsområdet er det de kommende år folkeskolen og ældreområdet – konkret plejeboligstrukturen, der er prioriteret, ligesom arbejdet med at omforme servicestrukturen til en model, der er bæredygtig på lang sigt, kommer i fokus i kommunens arbejde.

Bemærkningerne i høringssvaret omhandler ikke konkrete planstrategiske temaer, og giver ikke anledning til ændringer i forslaget til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033.

Jonas Sylvester Kaspersen

Hørings svar vedrørende Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033

Her er mit høringssvar vedrørende Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033. Jeg ønsker at fremhæve betydningen af at involvere og engagere unge som væsentlige aktører i strategien, da det er netop de unge, der skal føre vores kommune videre efter 2033.

Det er vigtigt at erkende, at unge naturligt søger nye horisonter og ofte forlader Lolland for at udforske andre muligheder. Derfor er det afgørende, at strategien fokuserer på at skabe et attraktivt ungdomsliv, der motiverer og inspirerer unge til at blive i vores smukke lokalsamfund eller vende tilbage dertil. Vi må tilbyde initiativer og rammer, der gør det muligt for unge at engagere sig og være en aktiv del af udviklingen i deres eget lokalområde. Det er også essentielt, at unge bliver taget seriøst i beslutningsprocessen og politiske fora. Unge står overfor den udfordring, at de er langt fra systemet, ikke er bekendt med systemet og ofte har svært ved at mobilisere sig på grund af den hyppige udskiftning blandt unge på Lolland.

Selvom unge er en minoritet, der udgør ca. mellem 8-10 % af Lolland Kommunes befolkning, betyder det ikke, at unges stemme og synspunkter er mindre værdifulde. Tværtimod, er det unge, der bidrager med ny viden og input til det eksisterende og sikrer, at kommunen udvikler sig i takt med samfundsudviklingen.

Jeg vil gerne påpege den imponerende indsats, der allerede bliver udført af mange unge på Lolland. Trods den relativt lave andel af unge i Lolland Kommune har unge formået at løfte vigtige projekter samt være ambassadører for Lolland både lokalt, nationalt og internationalt. Dette viser tydeligt, at unge er aktive og engagerede i vores lokalområde samt villige til at bidrage til en positiv udvikling. Derfor er jeg skuffet over, at strategien ikke nævner unge som en central aktør. Ja, faktisk nævnes unge ikke en eneste gang. Unge udgør en væsentlig del af fremtidens Lolland, og det bør være det første og fremtrædende punkt i strategien. Især med den kommende Femern-tunnel vil unge spille en afgørende rolle i udviklingen af vores lokalsamfund. Det er unge, der skal sikre at samfundet kører rundt efter 2033.

Derfor opfordrer jeg til, at strategien nøje tager højde for unges behov, interesser og perspektiver. Jeg opfordrer til, at der bliver udført et opsøgende arbejde med unge, hvor vores holdninger ikke blot bliver hørt, men hvor der skabes et reelt samarbejde mellem unge og beslutningstagere i den videre udvikling af Plan- og Udviklingsstrategien. Kun gennem denne fælles indsats kan vi skabe løsninger, der er gavnlige for både unge og for Lolland som helhed.

Jeg håber på at unge bliver taget i betragtning, bliver lyttet til og bliver en vigtig del af plan- og udviklingsstrategien. I så fald, vil jeg glæde mig til fortsat at være med til at skabe et attraktivt ungdomsliv på Lolland, da det er afgørende for at skabe et bæredygtigt grundlag for Lolland Kommune efter færdiggørelsen af Femern-tunnelen. Det er netop de unge, der vil være med til at sikre flere skatteborgere og bidrage med skatteindtægter i længst tid i kommunen.

Med venlig hilsen, Jonas Sylvester Kaspersen

Forslag til administrationens bemærkninger

Unge stemme og perspektiver er værdifulde for udviklingen af Lolland Kommune. Det er baggrunden for etableringen af Lolland Ungeråd, der netop skal understøtte mulighederne for at skabe et godt ungdomsliv og dialog mellem de unge og beslutningstagere i kommunen. Kommunen ser, at ungerådet i høj grad lykkes med det.

Meget peger på, at unges beslutning om at blive på eller flytte tilbage til en hjemegn drives mere af uddannelses- og jobmuligheder end af attraktive ungemiljøer. Udover grundskolen har Lolland Kommune kun ringe indflydelse på udviklingen på uddannelsesområdet. Kommunen har derimod et større råderum, når det gælder job. Her kan kommunen aktivt arbejde for at gøre det attraktivt for spændende virksomheder at placere sig i kommunen.

Danskerne flytter generelt meget rundt i landet. Ifølge en analyse fra Bolius gjaldt det for 16 pct. af befolkningen i 2021. De mange adresseskift gør Danmark til Europas næstmest flytteivrige folkefærd. For Lolland Kommune er det helt afgørende at få nogle af de flytteivrige borgere til at bosætte sig på Lolland. Det er drivkraften bag strategiens vækstspor med erhvervsudvikling, arbejdspladser og attraktive boliger, der til sammen skal gøre det attraktivt at slå sig ned netop hos os - også for de unge, der er født og opvokset i kommunen.

Bemærkningerne i høringssvaret giver ikke anledning til at ændre på forslaget til Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033

Samlet overblik over ændringer og rettelser til forslaget

Denne del af hvidbogen giver et samlet overblik over de ændringer i strategien, som administrationen indstiller til byrådets endelige vedtagelse.

Forslag til administrative rettelser og ændringer

Der har i høringsperioden vist sig behov for at indarbejde en række administrative rettelser i planforslaget. Rettelserne begrænser sig til baggrundsanalysen og er overvejende affødt af, at der i høringsperioden er kommet nye data.

Herunder gennemgås de rettelser i graf- og tabelmateriale i baggrundsanalysen, som administrationen indstiller indarbejdet i den endelige plan- og udviklingsstrategi.

Baggrundsanalyse

Befolkning – Udvikling i befolkningstal

Det foreslås, at antallet af indbyggere pr. 1. januar 2023 samt den årlige tilbagegang 2021-2022 og 2022-2023 (s. 26) justeres i overensstemmelse med den seneste befolkningsprognose. Det foreslås, at teksten s. 26, anden spalte, andet afsnit, erstattes med følgende tekst:

”1. januar 2023 havde Lolland Kommune 39.921 indbyggere. Det er en tilbagegang på knap 190 i forhold til året før. Det er en noget mindre tilbagegang end den, der sås fra 1. januar 2021 til 1. januar 2022 på lige over 430 indbyggere. Årsagen skal formentlig findes i aktiviteten omkring Femernbyggeriet. Udviklingen underbygger en forventning om, at aktiviteten omkring Femern ikke vil formå at stoppe befolkningstilbagegangen, men dog opbremse den markant. Udviklingen med befolkningstilbagegang forventes at fortsætte i årene frem på trods af den aktivitet, som Femernbyggeriet fører med sig. Dog væsentligt opbremset i forhold til tidligere.”

Figuren ”Befolkningsprognose Lolland 2023-2033” ændres som følger: Figurens titel ændres til ”Befolkningsudvikling og -prognose” og legenden nederst i figuren rettes, så den orange kurve beskrives med ordene *I alt (prognose)* og den blå kurve med ordene *I alt (faktisk)*.

Erhverv – Udvikling i antallet af jobs

Vestas A/S figurerer ikke i tabellen s. 35 over de 15 største virksomheder i Lolland Kommune målt på antal ansatte, idet virksomheden ikke er fremkommet i datatrækket af P-numre i kommunen. Det foreslås, at tabellen erstattes med nedenstående, hvor Vestas er indsat, mens Vagtselskabet CS-Vagt udgår:

Virksomhed	Branche	Antal ansatte
FLC Tunnel Group North I/S	Bygge og anlæg	902 (200-499)
Lalandia	Ferieboligudlejning	476 (200-499)
Vestas A/S	Industri	320 (200-499)
Vikar Specialisten ApS	Vikarbureau	315 (200-499)
Ortofon ApS	Fremstilling	187 (100-199)
Nordic Sugar Nakskov	Fremstilling	174 (100-199)
DLF Beed Seed ApS	Forarbejdning mv.	169 (100-199)
Codan Medical ApS	Fremstilling	161 (100-199)
Man Energy Solutions	Engroshandel mv.	151 (100-199)
Scandlines Danmark ApS	Transport	148 (100-199)
Alfa Laval Nakskov ApS	Fremstilling	136 (100-199)
De Forenede Dampvaskerier A/S, Maribo	Erhvervs- og institutionsvaskerier	126 (100-199)
Lev-Vel Sjælland ApS	Privat hjemmehjælp	106 (100-199)
Knuthenborg Park og Safari	Botaniske og zoologiske haver	91 (50-99)
Euro-Workers A/S	Vikarbureau	89 (50-99)

Turisme

Afsnittet om turisme er opdateret bl.a. på baggrund af de nyeste overnatningsstatistikker fra VisitDenmark, sådan at den beskrevne udvikling omfatter 2022, de steder, hvor det er muligt. Hertil kommer rettelser af et par småfejl. Følgende ændringer foreslås:

Første spalte s. 35 erstattes med:

”Turismeerhvervet spiller en meget væsentlig rolle i Lolland-Falsters økonomi, og de mange turister kommer særligt egnens overnatningssteder, oplevelser og detailhandel til gode. Særligt det tyske marked er vigtigt. I 2022 stod besøgende fra Tyskland således for mere end 20 pct. af alle overnatninger på Lolland-Falster. Turismen bidrog med en værditilvækst i kommunen på 590 mio. kr.”

Første spalte s. 36: Første sætning i første afsnit erstattes med:

”Med 1.016.293 overnatninger i 2022 er Lolland Kommune den kommune i Region Sjælland, der har næstflest overnatninger og sammen med Guldborgsund udgør Lolland-Falsters overnatningstal ca. 40 pct. af overnatningerne i hele Region Sjælland”

Sidste sætning i første afsnit erstattes med:

”Herudover er turismen i Guldborgsund Kommune domineret af feriehuse, hvor ca. 804.000 ud af ca. 1.105.000 overnatninger finder sted.”

Og andet afsnit erstattes med:

”Det samlede turismeforbrug på Lolland-Falster var i 2020 på i alt 2,9 mia. kr. og tendensen er stigende. Turismen på Lolland-Falster favner både danske og udenlandske

gæster. Danskerne tegner sig for 76 pct. Af turismeomsætningen, og de udenlandske gæster står for 24 pct. Tyskland er det største udenlandske marked efterfulgt af Sverige.”